"Măreşte, suflete al meu, pe cea mai cinstită şi mai preamărită decât oştile cele de sus! Taină străină văd şi preamărită: cer fiind peştera, scaun de heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluire, întru care S-a culcat Cel Neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe Care, lăudându-L, Îl mărim!" (*Axionul Naşterii Domnului*)

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIII
NR. 12/156
DECEMBRIE 2003
16 PAG. - 15000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAŢIONAL-CREŞTINĂ

Circulaţie în afara Romaniei: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

NAŞTEREA FIULUI LUI DUMNEZEU

întrupareа în lume a iubirii divine, părinteşti

PĂRINTELE GALERIU

Trăim Naşterea Domnului, şi din plinătatea acestui dar lumea, istoria primeşte necontenit înţeles şi sens înnoitor zidirii ei. Ascultăm inspiratul *Imn* al sărbătorii cu aceeaşi emoţie genuină, sfântă: "Fecioara *astăzi* pe Cel mai presus de fiinţă naşte şi pământul peştera Celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc şi magii cu steaua călătoresc, că pentru noi S-a născut prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci".

Este fapt cardinal, unic: Dumnezeu din veşnicia şi pretutindenitatea Lui vine la noi, în acest "astăzi" al timpului nostru şi într-un "loc" al pământului nostru, în Betleem. Adânc înţelegem: Dumnezeu Tatăl, Părintele nostru Ceresc, din veci născând pe Fiul Său, aude Psalmistul: "Zis-a Domnul Domnului meu: *Fiul Meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut*" (*Psalmi* 2, 7); Îl trimite acum pe Fiul Său, în timp, la plinirea vremii: "Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu, şi vor chema numele lui *Emanuel*" (*Isaia* 7, 14), aşa cum s-a şi tâlcuit prin Evanghelie: "Dumnezeu este cu noi" (*Matei* 1, 23). "Fiul lui Dumnezeu fiu Fecioarei Se face". Pentru noi S-a născut "prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci". Şi aşa născându-Se printre noi Fiul Părintelui Ceresc, Dumnezeu şi Om, în El se întrupează, se revelează **iubirea**, în viul vieţii noastre.

Lumea însăşi a fost creată din veşnica iubire a Tatălui, prin Fiul, în Duhul Sfânt. Iubirea divină e creatoare: "Toate prin Dumnezeu-Cuvântul s-au făcut" (*Ioan* 1, 3). Iar iubirea în care Tatăl din veci naşte pe Fiul e aceeaşi în care creează şi lumea iubirii Lui, în care creează pe tot omul "nou-născut ce vine în lume"; orice copil, prunc, e o noutate, un unic, inedit, irepetabil, după icoana *Unicului* Său Fiu divin. E o taină a creaţiei dumnezeieşti, ca un "astăzi" fără de sfârşit, cunoscând, simţind cum cântă poporul nostru: *"Pe Fiul Cel din vecie/ Mi L-a trimis Dumnezeu Mie,/ să se nască şi să crească,/ să ne mântuiască"*. Să ne mântuiască pe noi pururea, cu fiece copil şi om trăitor în lume. Mântuitorul, Fiul iubirii părinteşti, zice: "Tatăl Meu până acum lucrează şi Eu lucrez" (*Ioan* 5, 17).

Cugetăm sârguitor, în duhul Sfinţilor Părinţi ai Bisericii: numai din pizmuire, din invidie pentru Fiul Părintelui Ceresc s-a născut ispita demonului şi a insuflat omului gând "ucigător de oameni" (*Ioan* 8, 44), semănând în lume neiubire, vrajbă, stricăciune, sânge, teroare şi moarte. Cum a sărbătorit Irod evenimentul Naşterii Fiului lui Dumnezeu? "Oferindu-I" drept prinos malefic uciderea acelor prunci, congeneri cu Iisus Hristos, Domnul nostru (*Matei* 2, 16). Câţi, "după chipul şi asemănarea" lui Irod, n-au înmulţit adesea, chiar "festiv", atâtea atribute ale răului, ale morţii în lume! Dar numai în iubirea revelată de la Tatăl în Fiul, numai în ea este viaţa, Principiul vieţii cu adevărat: "Dumnezeu aşa a iubit lumea încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (*Ioan* 3, 16). Aşa se descoperă, se învaţă, se trăieşte iubirea mântuitoare a lui Dumnezeu, a Părintelui ceresc: prin darul Fiului Său pentru lume.

Pe Dumnezeu Îl invocă orice religie, ba chiar Îl numeşte "Tată". "Rugăciunea cea mai veche şi cea mai răspândită se adresează Părintelui Ceresc", arată Mircea Eliade. Dar este oare în orice religie cunoscut şi preamărit Dumnezeu ca Tată al iubirii celei veşnice şi mântuitoare? Chiar noi, creştinii, care mărturisim în Crezul nostru pe "Unul Născut – Fiul iubirii – Carele din Tatăl s-a născut mai înainte de toţi vecii... pentru noi, oamenii, şi pentru a noastră mântuire", trăim noi viu, real, iubirea lui Dumnezeu ca Tată al Fiului Său şi al nostru? Chinul conştiinţei noastre şi suferinţa lumii nu se

(continuare în pag. 2)

Desen de George Dumitrescu

NAŞTEREA FIULUI LUI DUMNEZEU

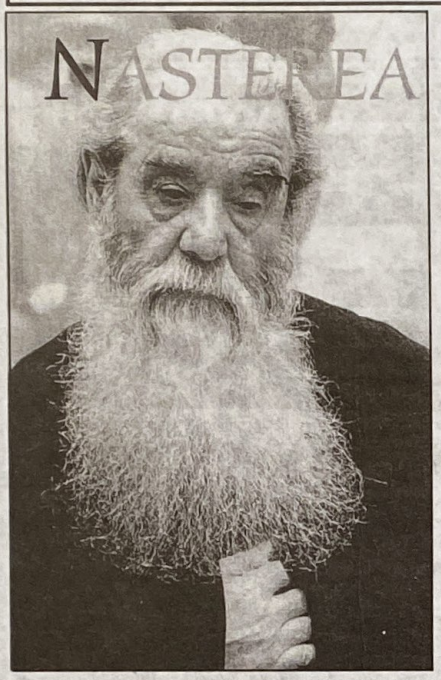

(urmare din pag.1)

vindecă dacă Dumnezeu nu este cunoscut, mărturisit şi trăit de toţi oamenii de pretutindeni, ca iubire, ca Tată din veci al Fiului iubirii Sale, ci doar ca un singuratic, ca un solitar metafizic, fără să fie contemplat împreună cu Fiul Său cel veşnic şi împreună cu fraţii Fiului Său, fiii Săi în suferinţă irodiană, toţi "fii ai Celui Preaînalt" (*Psalmi* 81, 6). Cum să simt dragostea Lui, îmbrăţişarea Lui, altfel decât în braţele iubirii Lui – "braţele părinteşti": Fiul şi Duhul Sfânt? "Mâinile Tale m-au făcut şi m-au zidit" (*Psalmi* 118, 73).

La hotarul dintre anii 1999 şi 2000, în sânul unui pelerinaj (organizat de Antena 1), m-am aflat la Betleem, solicitat să rostesc o mărturie, vestind Praznicul Naşterii Iubirii lui Dumnezeu în lume. După cuviinciosul şi smeritul meu mesaj, luând cina într-un restaurant palestinian din Betleem, privesc pe unul din pereţii localului şi văd pictată această imagine: un cort în chipul unei case. Pe pragul uşii lui, o femeie cu un copilaş de mână. De-a lungul cortului, la marginea lui, o altă femeie, tot cu un copil de mână. Cele două femei căutau una către alta. Feţele şi privirile lor exprimau fiecare taina, tâlcul, dorul ei. Am înţeles: erau Sara şi Agar. Precum se ştie, Sara, soţia lui Avraam, neavând copii, după o veche datină a îngăduit soţului ei să aibă copil cu "slujnica" – Agar; şi aşa s-a născut Ismael. Agar, născând copil stăpânului ei, a început a o dispreţui pe Sara. Dumnezeu a dăruit lui Avraam însă şi prin Sara un copil – pe Isaac. Acum, învrăjbindu-se şi mamele, şi fiii, Agar a plecat cu fiul ei (*Facerea* 19, 9-14); şi durerea despărţirii a rămas. O priveam în imaginea zugrăvită în acel loc... Duhovniceşte mă rugam: Doamne, Tu ai zis: "Avraam a fost bucuros să vadă ziua Mea şi a văzut-o şi s-a bucurat" (*Ioan* 8, 56). Doamne, Tatăl Ceresc Te-a trimis pe Tine, Fiul Său, Care ai luat şi chipul jertfei lui Isaac, pe care Avraam vroia să-l sacrifice; ai luat şi chipul lui Ismael: "Dumnezeu fiind Te-ai smerit, chip de rob luând" (*Filipeni* 2, 6-7). Doamne, în Tine se pot împăca şi Sara şi Agar, şi Isaac şi Ismael, şi toate neamurile, toţi oamenii din lume. În Tine, Dumnezeu şi Om, în omenescul din Tine, desăvârşit fiind, văd dumnezeirea; în dumnezeiescul din Tine văd pe omul adevărat: *omul-iubire*. Nu doar un om, oricare ar fi, născut, asemenea nouă, în păcat – "întru fărădelegi m-am zămislit şi întru păcate m-a născut maica mea" (*Psalmi* 50, 6) – şi deci supus trecerii, schimbării, spaimei, şi sfârşind în moarte, ne poate salva şi mântui. Numai Pruncul divin, cum Îl contemplăm în ieslea Betleemului, şi sfârşind nu în moarte, ci în Înviere şi Viaţă, poate salva şi mântui lumea. Numai prin Iisus Hristos vedem în toţi oamenii Chipul lui Dumnezeu. El este izbăvirea noastră. De aceea un convertit ca Newman putea spune: "Crăciunul înseamnă moartea deznădejdilor noastre", moartea morţii, prin iubire divină.

Negrăit de luminos învaţă dumnezeiescul Părinte Grigorie Sinaitul: "Definiţia dreptei credinţe este a vedea şi a cunoaşte întru curăţie cele două dogme ale credinţei, adică Treimea şi doimea. Treimea a o privi şi a o cunoaşte în chip neamestecat şi netăiat, în unitate, iar doimea firilor lui Hristos, într-un ipostas, adică a mărturisi şi a şti pe un singur Fiu şi înainte de întrupare, şi după întrupare, dar după întrupare slăvit în chip neamestecat în două firi şi în două voinţe, dumnezeiască şi omenească". Aşa ni se descoperă şi aşa trăim iubirea dumnezeiască.

O trăim deodată, în Taina Sfintei Treimi: Dumnezeu este iubire pentru că este Treime. Iubirea înseamnă *extaz*, ieşire din sine. A iubi înseamnă a trăi viaţa celuilalt. Atunci, precum s-a cugetat adânc, din descoperire dumnezeiască: Unul, conceput ca singuratic din veşnicie, s-ar iubi doar pe sine. În doi este iubirea pereche, fiecare prin celălalt se gustă tot pe sine. "Iubirea desăvârşită, extatică, jertfelnică, iradiantă, deschisă, fără restricţii, fecundă, nu apare decât în trei".

Totodată, în Taina, în lumina Treimii ni se revelează şi viaţa iubirii: părintească, filială, duhovnicească; ni se descoperă iubirea în lume, în întruparea şi naşterea Fiului lui Dumnezeu, în Iisus Hristos, Dumnezeu şi Om. Aşa e cu putinţă să înţelegem iubirea dumnezeiască, adevărată, întipărită adânc în faptul zidirii şi mântuirii noastre.

Dar suntem noi astăzi, la acest ceas al istoriei, de la 11 septembrie încoace*, decişi să învăţăm, să înţelegem Adevărul Iubirii din reala şi ultima ei adâncime? O, dacă la urcarea în avioanele-cataclism, controlul aplicat pasagerilor ar fi pătruns în adânc şi [ar fi putut] să vadă dacă aveau toţi conştiinţa vie a adevărului suprem că "Dumnezeu este Iubire"; o, dacă lumea noastră zisă "multiculturală" ar conştientiza acest unic adevăr salvator, al Iubirii originare din care am fost creaţi, asemenea catastrofe s-ar mai produce?! Astăzi, când nu doar o armată, ci orice "semen" de lângă mine poate provoca un dezastru, ne este cu atât mai limpede că numai chemarea Părintelui Iubirii pentru toţi copiii Lui din lume, "fii în Fiul Lui" născut în peştera Betleemului, ne salvează din "umbra morţii", spre viaţă.

Prăznuim, toţi creştinii, coborârea lui Dumnezeu la noi, în Lumina Iubirii.

Sfântul Grigorie Teologul, "cântăreţul iubirii Treimii", proclamă: "Hristos se naşte, slăviţi-L! Hristos din ceruri, întâmpinaţi-L! Hristos pe pământ, înălţaţi-vă!". Dumnezeu coboară la noi, pentru ca noi să ne înălţăm. Cum? Prin iubirea şi smerenia peşterii Betleemului. Iisus Hristos Însuşi ne spune: "Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (*Ioan* 14, 6). Urcăm la Tatăl, din lumea stricăciunii şi morţii în lumea mântuitoare a Iubirii, prin Fiul Iubirii Părinteşti, având în conştiinţele noastre Chipul Pruncului din ieslea Betleemului, chipul fiecărui copil al Iubirii Lui şi a noastre.

"Mulţumim cu bucurie Tatălui – rosteşte dumnezeiescul Pavel – că ne-a scos de sub puterea întunericului şi ne-a strămutat în împărăţia Fiului iubirii Sale" (*Coloseni* 1, 12-13). În adâncul conştiinţei şi inimii noastre, să ne ridicăm din spaimele căderii în Lumina Iubirii!

Hristos se naşte! Iubirea se naşte! Să simţim cum se naşte iubirea, prin puterea harului, şi în noi – Iubirea lui Dumnezeu şi iubirea semenului, a fratelui de lângă mine, în care Îl văd pe Iisus Hristos! Amin.

---

* Referire la actul terorist din 11 septembrie 2001, de la World Trade Center din New York.

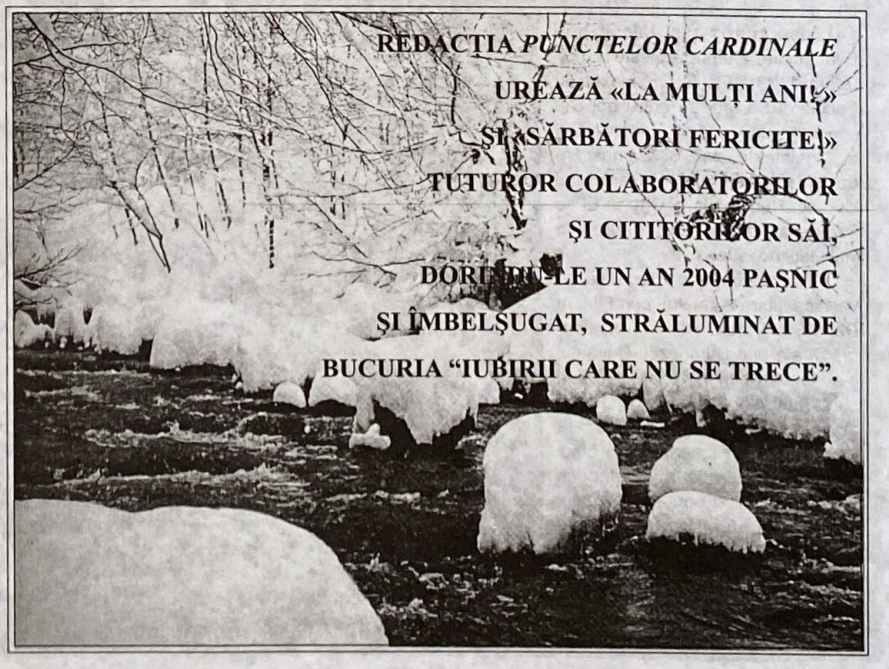

SĂRBĂTORILE LUNII DECEMBRIE ÎN TRADIŢIA POPULARĂ

De la Sîn Nicoară la Moş Niculae (6 decembrie)

Poporul are habar mai puţin de identitatea şi biografia reală a Sfîntului Nicolae, deşi îl ţine foarte drag. Sîn Nicoară (*Nicoară* este cea mai veche formă românească a numelui, ieşită direct din latină), cum i se zicea îndeobşte în lumea tradiţională, este mai degrabă un personaj mitologic, în jurul căruia s-au ţesut legende diverse şi uneori năstruşnice, cu vagi ecouri din cultul bisericesc. Aşa, bunăoară, el ar fi al doilea sfînt făcut de Dumnezeu şi ar sta de-a stînga Acestuia (primul făcut, Mihail, are cinstea să stea de-a dreapta). Sîn Nicoară (ajutat de Sîn Toader, care cai buni) păzeşte Soarele, nu cumva s-o tulească şi să lase lumea în beznă şi frig. Sîn Nicoară e acum bătrîn, dar în tinereţile lui unii zic că ar fi fost podar, iar alţii că ar fi fost corăbier şi pescar (ca protector al corăbierilor, ce-i drept, Sf. Nicolae cel adevărat, arhiepiscopul Mirelor Lichiei şi mare făcător de minuni, ale cărui moaşte odihnesc la Bari, este cunoscut pe scară largă, atît în Răsărit cît şi în Apus). El ar fi oprit şi apele Potopului pe vremea lui Noe. De altfel, e mai mereu ud şi cam posomorît. Se pare că ipostaza mai vioaie de Moş Niculae, cu obiceiul de a face daruri copiilor (*dulciuri* pentru cei cuminţi, însă *nuieluşe* pentru cei neastîmpăraţi), e o inovaţie orăşenească, prefigurînd dărnicia mai substanţială a lui Moş Crăciun. Nuieluşa corecţională stă însă sigur în legătură cu un episod real din viaţa marelui ierarh din secolul al 4-lea: la Sinodul de la Niceea (325), blîndul Nicolae l-a pălmuit pe ereticul Arie (cam în felul în care blîndul Hristos îi lovise pe zarafi, alungîndu-i din Templu), poate chiar cu mîna aflată astăzi la Biserica Sf. Gheorghe Nou din Bucureşti. Închipuită prin nuia, "palma Sfîntului Nicolae" ne aduce aminte că uneori, după vorba românească, "bătaia e ruptă din rai"...

Ignatul (20 decembrie)

Numele zilei se trage de la Sf. Mucenic Ignatie Teoforul, trecut în calendarul bisericesc la data respectivă (o bucăţică din moaştele lui se află la Tismana). Pentru ţărani, Ignat a fost însă un simplu om necăjit care, vrînd să-şi taie porcul, ca tot românul, a scăpat securea taman în capul lui tată-său, omorîndu-l pe loc, apoi căindu-se toată viaţă şi primind milă, în cele din urmă, de la Dumnezeu şi Sf. Petru (ce aveau pe atunci obiceiul să umble pe pămînt). În ziua de Ignat se taie porcul şi nu e bine să lucrezi altceva. Cînd tai porcul (care mai nou cică ar trebui adormit, după normele europene!), zici: "Ignat, Ignat,/ Porc umflat". Porcul nu-i luat chiar pe nepregătite, căci se spune că, în noaptea de dinaintea Ignatului, îşi visează cuţitul... Cu sîngele porcului se face semnul crucii pe fruntea copiilor, ca să fie sănătoşi peste an. După tăiere şi tranşare, urmează "pomana porcului", la care iau parte casnicii şi ajutoarele. Regretata Irina Nicolau observa că în popor se face o fină deosebire între *a tăia* porcul şi a-l *omorî*: dacă respecţi întru totul regulile tradiţionale (cum îl înjunghii, cum îl pîrleşti, cum îl tranşezi, cum îl chiverniseşti), atunci îl *tai* (ceea ce e în firea lucrurilor, plăcînd şi lui Dumnezeu), în vreme ce, dacă încalci regulile (ritualul), se cheamă că-l *omori*, prefăcînd sacrificiul legiuit în crimă nelegiuită! O vorbă spune că cine n-are porc gras de Crăciun şi cuţit ascuţit la vremea pepenilor, acela n-a cunoscut fericirea. Se mai zice, de asemenea: "Paştele fudulul" şi "Crăciun sătulul" (niciodată românul un mănîncă atît de mult şi de greu, ceea ce uneori umbreşte bucuria spirituală a Crăciunului, riscînd să-l prefacă în sărbătoare a pînteculuí, ispăşită nu o dată prin revolta ficatului sau a maţelor).

Moş Ajunul (24 decembrie)

Ajunul Crăciunului apare personificat în chipul unui moş cumsecade, frate mai mic al lui Moş Crăciun şi despre care se spune că ar fi fost păstor de oi sau de capre: Moş Ajunul. Acesta pare mai autohton decît Moş Crăciunul actual, de vădit import occidental (Santa Claus). Românul se pune să chefuiască încă din seara de ajun, cînd în unele părţi se crede că vin şi sufletele morţilor să petreacă laolaltă cu cei vii. Ca atare, pe masă se pune hrană anume şi pentru ei (s-ar zice însă că morţii, destul de discreţi, nu prea trag la carne, ci mai degrabă la colaci, turte şi cozonaci, care se împart cu precădere). Copiii umblă cu Moş Ajunul ("Ne daţi ori nu ne daţi...?") şi primesc mai ales nuci şi covrigi. E bine să se împartă bucate, atît în numele morţilor, cît şi ca semn de belşug, fiind răstimpul prin excelenţă al darurilor. Lipsa reciprocităţii în această privinţă e rău văzută, iar pe alocuri se crede că zgîrciţii încasează pedepse de la Moş Ajun (cele mai grele fiind ale acelora care nu primesc urătorii). Dăruitul de bani nu intra cîtuşi de puţin în optica tradiţională, încetăţenindu-se abia în mahalalele oraşelor (mai ales o dată cu "ţigănizarea" colindatului, la care suntem martori pînă azi).

Moş Crăciun (25 decembrie)

Moş Crăciunul cu plete dalbe, astăzi îmbrăcat în costum roşu, cu sacul doldora de jucării sau alte atenţii, deplasîndu-se în sanie trasă de reni, de cerbi sau de iepuraşi, nu ţine deloc de vechile tradiţii româneşti, ci reprezintă un împrumut tîrziu din lumea apuseană, neatestat la noi înainte de secolul al 19-lea. Comuniştii l-au rebotezat Moş Gerilă (uzînd abil tot de un nume de personaj fantastic din basmele populare, variantă locală mai pitorească a lui Jack Frost), pentru a estompa pe cît cu putinţă implicaţiile religioase. Tradiţia creştină spune că Moş Crăciun (după Al. Rosetti, numele s-ar trage din lat. *creationem*) ar fi fost proprietarul sau paznicul binevoitor al staulului în care a născut Fecioara. După o altă variantă a legendei, el a fost, dimpotrivă, un om bogat şi rău, care ar fi refuzat să dea ajutor Mariei, de n-ar fi intervenit nevastă-sa, Crăciuneasa. Ba mai mult, de furie că femeia i-a ajutat pe străini, el i-ar fi tăiat mîinile de la coate, dar acestea s-au refăcut miraculos în scalda Prunculuí. Pentru inima ei bună, Crăciuneasa trece drept patroană a moaşelor. În faţa unei asemenea minuni, Crăciun însuşi se spăşeşte şi se creştinează (*topos*-ul clasic al evreului rebarbativ şi convertit printr-o minune pilduitoare), devenind primul dintre sfinţi. S-a spus şi că personajul popular ar fi continuarea unei vechi zeităţi păgîne a locului. Se ştie, pe de altă parte, că sărbătoarea Naşterii Domnului s-a suprapus pe vechea sărbătoare a naşterii zeului Mithra (*Natalis Solis Invicti*), cult oriental adus de legiunile romane. În vechime, creştinii sărbătoreau tot acum şi Anul Nou, ceea ce explică faptul că Anul Nou actual (1 ianuarie) mai este numit pe alocuri şi "Crăciunul cel mic".

Pomul de Crăciun

Pomul de Crăciun, îndeobşte bradul, cu podoabele şi cîntecele aferente ("O, brad frumos...", după *O, Tannenbaum...*), constituie tot o influenţă apuseană de dată relativ recentă. Crăciunul românesc tradiţional nu-l cunoştea, bradul avînd la noi alte întrebuinţări rituale (legate mai ales de naştere, nuntă sau înmormîntare). Desigur, în obiceiul actual se recunoaşte (chiar dacă nu mai este decît rareori conştientizată) vechea simbolistică a "stîlpului lumii" (*axis mundi*), sugerînd ideea rectitudinii şi corespondenţa dintre pămînt şi cer. Pomul împodobit devine astfel o imagine a cosmosului şi a naturii atotdăruitoare. Bradul este preferat pentru însuşirea lui de a-şi păstra "cetina tot verde", traducînd ideea vitalităţii eterne. S-a încetăţenit obiceiul ca bradul să fie gătit în ziua de Ajun şi desfăcut după Anul Nou (cu care pare mai potrivit decît cu Crăciunul). Oricum, avem de-a face cu o stranie osmoză între sărbătoarea creştină şi reminiscenţele unor datini păgîne care se pierd în negura timpului. Descreştinarea lumii contemporane se reflectă trist şi în descreştinarea Crăciunului: "omul recent" e mai preocupat de brad şi de darurile "Moşului" decît de scenariul Nativităţii, pe care aproape că-l ignoră. Numele paralel de Crăciun dat sărbătorii Naşterii Domnului va fi contribuit şi el la această "uitare" a temeiului religios. În Occident, bunăoară, deşi fronda împotriva tradiţiei religioase este astăzi mai mare decît la noi, numele curent al sărbătorii rămâne grăitor prin sine însuşi (*Christmas*, *Christfest*, *Nativité*, *Natividad*, *Natale* etc.), ca să nu mai vorbim de puternicul caracter mnemotehnic al ieslelor reprezentate public (chiar dacă adeseori ni se par de prost-gust).

Colindatul

Colindatul sau uratul pe la case constituie un obicei străvechi, desigur precreştin, dar care, în timp, a ajuns să facă, s-ar zice, casă bună cu creştinismul. Cîntecele respective atrag norocul sau binecuvîntarea asupra oamenilor şi gospodăriilor, pentru tot anul care urmează. În vechime, colindele erau "specializate" (de preot, de păstor, de fată mare etc.). O categorie importantă de colinde, mai ales cu caracter de rememorare, sunt strict legate de Crăciunul bisericesc, evocînd închinarea magilor (*Viflaimul* sau *Vicleimul* – stîlcire a numelui Betleem) sau panica şi viclenia lui Irod (*Irozii*), culminînd cu tăierea pruncilor (cei 14000, pe care Biserica îi pomeneşte pe 29 decembrie). Scenariile sînt simple, cuceritoare în naivitatea lor. Cam în acelaşi timp, flăcăii umblă însă şi cu *Capra (Turca, Brezaia)* sau cu *Ursul*, în cete pestriţe şi gălăgioase (că e un obicei păgîn receptat ca atare se vede şi din aceea că în unele părţi se zice că astfel de colindători "glumeţi" ar fi părăsiţi vreme de 6 săptămîni de îngerul lor păzitor!). Copiii (băieţi şi fete deopotrivă) umblă mai ales cu *Steaua* ("Cine primeşte steaua cea frumoasă şi luminoasă..."). *Cîntecele de stea* cu care suntem familiarizaţi astăzi (mai ales "Steaua sus răsare...") sînt de origine cultă, adeseori chiar bisericească. În fine, *Pluguşorul* şi *Sorcova* ţin de "înnoirea" anului, neavînd nici o legătură cu ciclul religios al Crăciunului. Din păcate, toate par a fi pe cale de dispariţie, sau în orice caz iremediabil compromise de transformarea lor într-o formă de cerşătorie ţigănească (extinsă stupid şi penibil cam de pe la Sf. Nicolae şi pînă pe la Sf. Vasile, în vederea unui "profit" cît mai substanţial).

Vasile A. Marian

CRAI NOU

Memoriei lui Nicu Naum

Rusalime, Rusalime,
taina ta n-o ştie nime,
dar irozii tăi, buluc,
pradă lumea şi se duc!
Prunc de le-a scăpat Iisus,
om în fire l-au răpus;
că de naşte os crăiesc,
pîn' la cruce-l pizmuiesc:
ei l-ucid şi el învie
din Mărie în Mărie!

Ci-ntr-o vreme, nu ştim care,
scrisă-n cer cu slovă mare,
va scăpa de fierul lor
Craiul nostru, Nicador,
şi cu dreapta lui va bate,
pîn' la Rusalim cetate,
toţi irozii, ca să vie
Rusalimul din tărie –
veşnicul şi marele,
înghiţind hotarele...

1903 CENTENAR ALEXANDRU MIRONESCU (1903-1973) 2003

La Editura Enciclopedică din Bucureşti, prin strădania şi pe spesele D-nei Ileana Mironescu-Sandu (fiica lui Al. Mironescu, stabilită în Elveţia), a apărut volumul omagial *Alexandru Mironescu. Centenarul naşterii: 1903-1993. Mărturii despre gânditor şi operă adunate şi publicate de Ileana Mironescu Sandu*, despre care aflăm din nota introductivă că a fost definitivat pentru tipar de Acad. Virgil Cândea. Textele antologate (semnate, între alţii, de Părintele Galeriu, Tudor Arghezi, Panait Istrati, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, N. Steinhardt, Paul Sterian, V. Voiculescu, André Scrima, Benedict Ghiuş, Monica Lovinescu, Arhim. Petroniu Tănase, Arhim. Arsenie Papacioc, Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Virgil Cândea, Mihai Şora etc.) au fost distribuite în mai multe secţiuni, reflectând diferitele ipostaze ale personalităţii celui aniversat ("Savantul", "Scriitorul", "Rugătorul") şi imaginea lui postumă ("Alexandru Mironescu în amintirea celor de azi", "Exegeze recente"). Antologia de texte este precedată de bogate şi bine sistematizate informaţii bio-bibliografice, datorate îndeosebi D-lui Fănuş Băileşteanu. Volumul este însoţit şi de un bogat material fotografic ("O viaţă în imagini"), de certă valoare documentară.

Acest volum, dincolo de cinstirea unei personalităţi culturale exemplare (din păcate, insuficient cunoscute, din pricina ostilităţii vremurilor), întregeşte bibliografia faimoasei grupări spirituale a "Rugului Aprins" (a cărei solidă tratare monografică se lasă încă aşteptată).

După ce a vegheat constant, după 1989, la editarea sau reeditarea volum cu volum a operei ilustrului său tată (momentan rămânând nepublicate doar paginile de *Jurnal*, studiul nedefinitivat *Structura atomului. Experienţe şi revelaţii* şi paginile de publicistică din perioada interbelică), D-na Ileana Mironescu-Sandu, văzând ieşit de sub teascuri şi acest frumos şi consistent volum omagial, poate avea cu prisosinţă sentimentul datoriei împlinite.

În pagina de faţă, pentru informarea şi sensibilizarea cititorilor noştri faţă de personalitatea atât de complexă a lui Alexandru "Codin" Mironescu (pe care neam bucurat să o prezentăm şi în alte contexte), dar şi ca o expresie admirativă faţă de strădaniile D-nei Ileana Mironescu-Sandu, marcăm şi noi centenarul nedreptăţitului savant şi scriitor, oferind câteva repere privitoare la viaţa şi opera sa, împrumutate în mare din recentul volum. *(R. C.)*

Repere biografice

1903: Se naşte la Tecuci, în 10 iulie, Alexandru, primul dintre cei patru fii ai colonelului Victor Mironescu şi ai Elenei Mironescu (n. Budişteanu).

1922-26: Alexandru Mironescu urmează cursurile de Fizică şi Chimie ale Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii Bucureşti, obţinând licenţa, apoi doctoratul în Filosofie.

1926-29: Studii ştiinţifice aprofundate la Paris. În 1929 susţine, la Sorbona, teza *Sur l'action des organomagnésiens sur le furfurol et l'éther pyromucidique* şi obţine titlul de "Docteur ès Sciences Physiques". Întors în ţară, devine asistent universitar la Catedra de Chimie organică a Facultăţii de Ştiinţe de la Universitatea Bucureşti.

1931: Se căsătoreşte, la 15 aprilie, cu Maria Constantin, cu care va avea doi copii: Ileana şi Şerban.

1934: Îi apare studiul *Spiritul ştiinţific* (ed. a II-a: 1938).

1935: Îi apare romanul *Oamenii nimănui*, prefaţat de Panait Istrati. Spre sfârşitul anului, este ales membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Bucureşti.

1939: Îi apare romanul *Destrămare* (menţionat de G. Călinescu, doi ani mai târziu, în *Istoria literaturii române...*). Colaborează la *Revista Fundaţiilor Regale*.

1941-42: Conferinţe pe teme filosofice la Radio Bucureşti şi Fundaţia Culturală „Regele Carol".

1943: Participă, alături de Sandu Tudor, Paul Sterian, Benedict Ghiuş ş. a., la întrunirea spirituală organizată la Cernăuţi de Mitropolitul Tit Simedrea (şi considerată astăzi nucleul originar al „Rugului Aprins").

1945: Îi apare studiul *Limitele cunoaşterii ştiinţifice*.

1946: Îi apare monografia *Claude Bernard*.

1947: Îi apare eseul filosofic *Certitudine şi adevăr*.

1948: Cel mai bun prieten al său, poetul Sandu Tudor, se călugăreşte la Mănăstirea Antim, sub numele de Agaton.

1949: Este înlăturat, din motive politice, de la Universitate, devenind simplu profesor de liceu. Ia parte cu regularitate la activităţile grupării spirituale a „Rugului Aprins" şi se retrage adesea la Cernica.

1958-63: Este arestat, la 14 iulie 1958, împreună cu fiul său, cu Sandu Tudor (devenit între timp ieroschimonahul Daniil de la Rarău) şi cu alţi membri ai „Rugului Aprins". Sub acuzaţia de activitate subversivă, este condamnat la 20 de ani de închisoare, din care va face peste 5 ani, fiind eliberat, cu sănătatea zdruncinată, în noiembrie 1963.

1964: Încheie romanul *Ziduri între vii* şi volumul de meditaţii spirituale *Floarea de foc*, dar nu va mai putea publica nimic până la moarte.

1966: Încheie şi romanul *Serile singurătăţii*, iar în perioada următoare îşi va definitiva şi eseul de teologie a istoriei (*Kairós*), precum şi *Poemele filocalice*, pe care le considera culminaţia scrisului său (Ştefan Todirăşcu, prieten apropiat, le va însoţi cu câteva comentarii încă inedite). Continuă să-şi ţină *Jurnalul* şi să-şi cultive vechile prietenii (Nichifor Crainic, Radu Gyr, Benedict Ghiuş, Petre Manoliu etc.), dar contractând şi câteva prietenii noi (Ioan Alexandru, Spiru Vergulescu, Andrei Paleolog ş. a.).

1973: Moare de cancer, la 20 ianuarie. Slujba de înmormântare a fost ţinută de Părintele Benedict Ghiuş şi a fost urmată de o memorabilă cuvântare (reprodusă şi în recentul volum omagial, pp. 92-93), din care cităm ca încheiere: *„Omul de ştiinţă, profesorul fascinant, gânditorul cu vast orizont de cultură, de fineţe, de informaţie, scriitorul consacrat care a fost Al. Mironescu, a fost totodată şi un profund credincios, un credincios practicant şi un mărturisitor puternic – şi întotdeauna substanţial – al credinţei noastre. [...] Al. Mironescu a iubit credinţa autentică, a cunoscut-o, a trăit-o şi a mărturisit-o fără emfază, dimpotrivă, «cu simplitate şi cu normalitate», cum îi plăcea lui să spună, aşa cum vorbim despre lucrurile dragi şi de maximă seriozitate ale vieţii noastre de oameni. [...] Despre toată credinţa aceasta a lui vor mărturisi, la vremea lor, manuscrisele care au rămas de la el".*

Repere bibliografice

Spiritul ştiinţific, Editura Casei Şcoalelor, f. l. [Bucureşti], 1934 (ed. a II-a: 1938).

Oamenii nimănui [roman, cu o prefaţă de Panait Istrati], Bucureşti, f. a. [1935].

Destrămare. Roman, Editura Fundaţiei pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", Bucureşti, 1939.

Limitele cunoaşterii ştiinţifice. Contribuţia ştiinţelor experimentale la problema epistemologică, Editura Fundaţiilor Regale, Bucureşti, 1945 (reed. în 1992 şi 1994, la Editura Harisma din Bucureşti, ediţie îngrijită de Rodica Galeriu, cu o prefaţă de Părintele Galeriu şi Ion Andrei Dorobanţu).

Claude Bernard [monografie], Fundaţia Regele Mihai I, Bucureşti, 1946.

Certitudine şi adevăr, Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, f. a. [1947] (reed. în 1994, la Editura Harisma din Bucureşti, ediţie îngrijită de Rodica Galeriu, cu o prefaţă de Părintele Galeriu şi Ion Andrei Dorobanţu).

Ziduri între vii. O poveste care nu e un roman, un roman care nu e o poveste, Editura R.A.I., Bucureşti, 1995.

Serile singurătăţii [roman], cu o prefaţă de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Editura C.B.C., Bucureşti, 1996.

Kairós. Eseu despre teologia istoriei, Editura Anastasia, Bucureşti, 1996.

Calea inimii. Eseuri în duhul Rugului Aprins, cu un cuvânt înainte de Virgil Cândea, ediţie îngrijită de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 1998.

Docendo discitur. Învei, învăţând pe alţii [eseuri], Editura Ex Ponto, Constanţa, 1999.

Poeme filocalice, cu un cuvânt înainte de Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, şi cu un cuvânt editorial de P. S. Nifon Mihăiţă, Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor, Editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, 1999.

„Întâlnirea cu Părintele Ioan [Kulighin]", în vol. *Cuviosul Ioan cel Străin (Din arhiva Rugului Aprins)*, ed. Gh. Vasilescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 1999, pp. 105-114.

Floarea de foc (Mărturisiri), cu un cuvânt înainte de Mihai Şora, ed. îngrijită de Lis Karian, Editura Elion, Bucureşti, 2001.

Valea lui Iosafat, cu o prefaţă de Ileana Mironescu, cu „Rândurile evocatoare" ale lui Mihail Constantineanu şi cu desene de Mircea Mironescu şi Dragoş Morărescu, Editura Eminescu, Bucureşti, 2001.

Ruth. Coborâţi la prima? (Teatru), cu o prefaţă de Valeriu Râpeanu, Editura Elion, Bucureşti, 2003.

Notă: N-am reţinut aici lucrările de ştiinţă aplicată, manualele ştiinţifice, broşurile, traducerile sau titlurile din periodice (care sunt destul de numeroase).

„Generaţiile dinaintea noastră [...] parcă au ştiut să ducă mai bine barca şi, mai târziu, au ştiut să avizeze la soluţiile, omeneşte vorbind, cele mai realiste, mai onorabile. Noi ne-am descumpănit, pierzând până şi simţul conservării. [...] Nu putem izbuti imitând, maimuţărind Occidentul, chiar dacă investim operaţia cu atribute superioare. Pe linia aceasta nu vom face decât lucruri de mâna a doua. [...] Rădăcinile şi izvorul unei expresii autentice, originale, puternice, majore, universale se află numai în configuraţia noastră creştină, în fructificarea acestei dimensiuni a Omului din noi. [...] Nu există cultură decât înlăuntrul unei viziuni religioase a lumii".

Alexandru Mironescu

AMĂGIRI & DEZAMĂGIRI

Marginalii la relaţiile politice româno-americane (XVIII)

(urmare din numărul trecut)

"De îndată ce a fost instalat la Casa Albă – scrie Nicolae Baciu în *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, exprimând dezamăgirea milioanelor de victime din spatele Cortinei de fier – Eisenhower a uitat proiectele politice din programul partidului său. Rezoluţiile introduse în Senat cu privire la denunţarea acordurilor secrete cu Uniunea Sovietică au fost amânate *sine die*. Bugetul de 100 de milioane de dolari votat de Camera Reprezentanţilor pentru ajutorarea refugiaţilor din spatele Cortinei de fier, în lupta de eliberare a ţărilor lor, nu a putut fi folosit. Generalul Eisenhower a blocat aceşti bani, iar Congresul nu a reuşit să-l convingă să-i deblocheze. Generalul Eisenhower a uitat propriul său mesaj pronunţat în faţa Congresului american la 4 ianuarie 1953: «Noua administraţie nu va recunoaşte nici unul dintre acordurile secrete semnate în trecut, care se referă la privarea de libertate a unei naţiuni». Era evident un mesaj dorit de poporul american. El fusese conceput de John Forster Dulles, noul ministru al Afacerilor Externe.

La 5 martie 1953 Stalin moare, dar Eisenhower nu a arătat prin nimic că ar avea intenţia să-şi arate pumnul. Oare dorea să evite să-l provoace pe noul conducător de la Kremlin? În orice caz, a cerut ca politica de «Eliberare a Europei de Est» să fie «înăbuşită» şi să se pună surdină politicii de fermitate concepute şi susţinute de Dulles. Eisenhower, gloriosul general care comandase armate glorioase, s-a transformat treptat într-un pastor de ţară, punându-şi speranţa în rugăciuni şi miracole!

După moartea lui Stalin, evenimentul care i-a oferit o nesperată ocazie de a îndrepta şi anula consecinţele greşelilor lui Roosevelt, Eisenhower a făcut eforturi vizibile a se ajunge la o reconciliere cu ruşii, respectând *statu quo* existent. Aşa se face că Dulles, admirabilul om politic, care înţelesese pericolul sovietic şi care susţinuse teza recuceririi superiorităţii faţă de Uniunea Sovietică, conţinută în programul republican de guvernare adoptat la Chicago, a fost obligat să se încline şi să accepte politica de capitulare a lui Eisenhower. Nu mai încape nici o umbră de îndoială cu privire la faptul că Eisenhower a fost puternic influenţat de Churchill [redevenit în 1951 prim-ministru al Marii Britanii-n.n.], promotorul politicii de liniştire a succesorilor lui Stalin, asigurându-i de opoziţia guvernului britanic faţă de orice politică prin care ţările din Estul Europei sunt încurajate să se elibereze de sub jugul moscovit".

Atât prin canalele diplomatice, cât mai ales prin agenţii infiltraţi în principalele instituţii americane, ruşii ştiau că radicalismul antisovietic şi declaraţiile anticomuniste ale politicienilor republicani nu erau decât excese lipsite de consistenţă, specifice demagogiei electorale. Moscova a informat în acest sens guvernele ţărilor satelite, pentru ca acestea să nu fie intimidate, în acţiunea lor de edificare a comunismului, de falsa perspectivă a implicării Statelor Unite într-o acţiune de eliberare a "naţiunilor captive". Partidul Comunist Român, care s-a găsit tot timpul cu un pas înaintea celorlalte "partide frăţeşti" în eforturile revoluţionare de a ajunge din urmă Uniunea Sovietică, a ţinut să confirme primirea mesajului transmis de Kremlin printr-un gest spectaculos. La 5 februarie 1953, la două zile după ce Eisenhower declara solemn în faţa Congresului Statelor Unite că "nu vom consimţi niciodată la robirea altor popoare pentru a cumpăra o falsă securitate pentru noi", comuniştii români ordonau asasinarea în temniţa de la Sighet a lui Iuliu Maniu, personalitate politică simbol al încrederii în valorile democraţiei şi în Statele Unite ca garant al acestor valori.

Percepţia Moscovei cu privire la caracterul demagogic şi lipsit de consistenţă al declaraţiilor făcute de Eisenhower în timpul campaniei electorale şi în primele sale ieşiri oficiale ca preşedinte al Statelor Unite a fost confirmată la 17 septembrie 1953. În intervenţia sa în faţa Naţiunilor Unite, John Forster Dulles, teoreticianul politicii de *roll back* în relaţiile cu Uniunea Sovietică, din poziţia de ministru de Externe al celui mai puternic stat din lumea liberă, făcea următoarea declaraţie: "Statele Unite înţeleg nevoia Uniunii Sovietice de a fi înconjurată de naţiuni prietene". Comentând această declaraţie prin care Statele Unite îşi dădeau acordul la acţiunea de comunizare a naţiunilor din Estul Europei, ceea ce echivala cu anexarea lor *de facto* la Uniunea Sovietică, Nicolae Baciu scrie: "În locul unei rezoluţii prin care să fie repudiate «acordurile secrete semnate în trecut», a fost votată o alta, care condamna «denaturarea suferită de aceste acorduri» pe parcursul aplicării lor. Era clar pentru toată lumea că preşedintele Eisenhower se hotărâse să respecte toate acordurile secrete încheiate de Roosevelt, Churchill şi Stalin". Politica externă americană de-a lungul celor opt ani (1953-1961) cât Eisenhower s-a aflat la Casa Albă a fost o politică de destindere, de dialog şi de înţelegere cu Uniunea Sovietică. Această linie politică era conformă cu convingerile intime ale preşedintelui, fapt confirmat de David Eisenhower, care în biografia bunicului său, apărută în 1985 cu titlul *Eisenhower at War*, îi caracteriza crezul politic astfel: "Bunicul meu a aprobat din toată inima politica de conciliere şi prietenie a preşedintelui Roosevelt faţă de Uniunea Sovietică".

O evaluare obiectivă a consecinţelor nefaste pentru lumea liberă a politicii externe americane, indiferent dacă la Casa Albă s-a găsit un preşedinte democrat sau republican, este făcută de Mihail Sturdza în *România şi sfârşitul Europei*. Diplomat de carieră, ceea ce presupune capacitatea de a discerne şi a sesiza esenţialul din vălmăşagul de fapte şi evenimente din perioada tulbure şi instabilă în care s-a găsit omenirea după al doilea război mondial, fostul ministru de Externe al României subliniază fără menajamente ambiguitatea ipocrită a preşedintelui Eisenhower faţă de amploarea imperialismului sovietic. O realitate pe care în 1953, când Eisenhower a devenit preşedinte, fluturând un steag pe care înscrisese lozinca electorală "Eliberarea naţiunilor captive", lumea nu o cunoştea, dar pe care, în 1958, H. J. Morgenthau, directorul "Centrului de Studii Internaţionale" de la Universitatea din Chicago, nu se sfia să o deconspire: "Este absolut necesar să ne dăm seama că Guvernul Internaţional al Naţiunilor Unite, despuiat de ornamentele sale legale, nu este altceva decât guvernul Statelor Unite şi al Uniunii Sovietice, lucrând în deplină înţelegere".

Cu privire la politica administraţiei Eisenhower în Extremul Orient, Mihail Sturdza semnalează gravele erori săvârşite, care au contribuit direct la consolidarea focarelor de agresiune comunistă din Coreea şi Vietnam. La 27 iulie 1953, americanii s-au grăbit să pună capăt războiului din Coreea, semnând Convenţia de Armistiţiu de la Panmunjon, deşi generalii care comandau trupele ONU considerau că victoria împotriva Nordului comunist era posibilă. "Duşmanul era pe fugă. Puteam să învingem şi trebuia să învingem. Dar victoria ne-a fost interzisă!". Dacă atunci, de dragul echilibrului şi colaborării cu Uniunea Sovietică, Eisenhower nu ar fi acceptat menţinerea în viaţă a Republicii Populare Democrate Coreene, astăzi G. W. Bush ar fi fost confruntat cu o "axă a răului" ceva mai scurtă, iar Statele Unite – unica supraputere mondială – nu ar fi fost obligate să negocieze de la egal la egal cu o mână de comunişti coreeni, care însă au armament nuclear şi ameninţă că-l vor folosi la nevoie.

O evoluţie asemănătoare au avut-o evenimentele din Vietnam. Trupele franceze, asediate la Dien Bien Phu de luptătorii Vietminh (Mişcarea populară de rezistenţă împotriva japonezilor şi colonialismului francez, întemeiată în 1941 de Ho Şi Min), lipsite de aprovizionări pe calea aerului, au fost nevoite să capituleze în 1954, în timp ce, la Geneva, marile puteri căutau să găsească o soluţie negociată a conflictului. Responsabilitatea militară cât şi politică a acestui dezastru aparţine în întregime administraţiei Eisenhower. "Este o responsabilitate *politică* – crede Mihail Sturdza –, fiindcă Dulles, după un simulacru de rezistenţă, a consimţit să negocieze la Geneva cu duşmanul, contrariu tuturor tradiţiilor militare şi diplomatice, fără a cere ca o condiţie prealabilă încetarea operaţiunilor pe câmpul de luptă în timpul acestor negocieri; consimţise, deci, a se prezenta adversarului ca parte învinsă. Este de natură *militară*, fiindcă întreaga concepţie tactică şi strategică a rezistenţei de la Dien Bien Phu era bazată pe făgăduinţa unei intervenţii masive, la momentul cuvenit, a bombardierelor americane, intervenţie care nu a avut loc, sub pretextul lipsei de cooperaţie a aviaţiei britanice... Un pretext puţin valabil, deoarece aportul britanic, comparat cu cel făgăduit de Washington, nu trebuia să fie, în tot cazul, decât un aport simbolic".

Conferinţa de la Geneva asupra Indochinei, încheiată în iulie 1954 cu semnarea unei Convenţii prin care se obţinea o iluzorie pacificare în regiune, fixase ca linie de demarcaţie între Nord şi Sud paralela 17. În schimb, consecinţele abandonării francezilor la Dien Bien Phu vor fi dezastruoase pentru americani. În scurt timp Nordul comunist va ataca Sudul proamerican şi Statele Unite vor fi nevoite să se implice direct în conflict, participând cu aproape 600.000 de combatanţi. În ciuda superiorităţii lor în tehnică de luptă, americanii vor suferi o înfrângere umilitoare, pierderile cifrându-se la 56.000 de victime.

Profitând de problemele create americanilor de conflictele din Coreea şi Vietnam, sovieticii îşi vor consolida puterea în Europa. La 14 mai 1955, Uniunea Sovietică şi ţările comuniste aflate în zona ei de influenţă semnează la Varşovia un tratat de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală. În faţa acestei noi iniţiative a Kremlinului administraţia Eisenhower nu are nici o reacţie, deşi era clar că Tratatul de la Varşovia nu era doar un răspuns la NATO (Organizaţia Tratatului Nord-Atlantic), ci un subterfugiu prin care Uniunea Sovietică era exonerată de obligaţiile asumate prin Tratatele de Pace din 1947 (de a-şi retrage trupele din România şi Ungaria, o dată cu evacuarea Austriei).

Dar colaborarea tacită sovieto-americană nu se opreşte aici. "Administraţia Eisenhower – ne informează în continuare Mihail Sturdza –, prin ajutorul financiar, economic şi industrial, a permis Rusiei Sovietice să subziste cu toată demenţa doctrinară a asupritorului său sistem social, ajuns la un atare nivel – nivel, astăzi, întrecut demult – că Dl. Stassen, administratorul acestui ajutor, s-a crezut obligat să refuze să comunice Senatului Statelor Unite natura şi cantitatea materialului remis Kremlinului, sub cuvânt că acestea erau informaţii ultra-confidenţiale, fără a provoca din partea Solonilor Capitoliului o explozie de indignare".

În zilele de 18-23 iulie 1955 a avut loc la Geneva o întâlnire la cel mai înalt nivel, la care au participat Eisenhower, preşedintele Statelor Unite, cuplul Bulganin-Hruşciov din partea Uniunii Sovietice, Anthony Eden, prim-ministrul Marii Britanii, şi premierul francez, Edgar Faure. Scopul Conferinţei: găsirea unei soluţii de destindere în politica mondială după primirea Republicii Federale Germania în NATO. Obiectiv realizat prin concesiile făcute lui Bulganin pe spinarea popoarelor robite. Din capul locului, de comun acord, problema naţiunilor aflate în spatele Cortinei de fier a fost ştearsă de pe ordinea de zi.

Raportul secret prezentat de Hruşciov la lucrările celui de al XX-lea Congres al PCUS (14-25 februarie 1956), prin care erau dezvăluite abuzurile săvârşite de Stalin şi era condamnat cultul personalităţii instituit de defunctul dictator, cerându-se totodată reîntoarcerea la principiile leniniste, a stârnit reacţii diferite. Conducătorii comunişti de factură stalinistă au văzut în acest document o ameninţare la adresa poziţiei pe care o deţineau şi au reacţionat prompt pentru a preveni consecinţele previzibile ale noului curs al politicii Kremlinului. La noi, Gheorghiu-Dej s-a grăbit să declare că PCR nu are

(continuare în pag. 6)

Gabriel CONSTANTINESCU

(urmare din pag. 5)

reabilitări de făcut, deşi, personal, purta responsabilitatea asasinării lui Lucreţiu Pătrăşcanu. La rândul lor, comuniştii unguri, pentru a nu li se submina autoritatea, l-au adus în fruntea partidului pe îndârjitul stalinist Ernö Gerö, pe numele lui adevărat E. Singer, evreu, în 1918 membru în guvernul Republicii Sovietice Ungaria condus de Bela Kun, căreia i-a pus capăt oştirea română. La polul opus, populaţiile din ţările aflate sub regim comunist, în măsura în care au aflat câte ceva din conţinutul acestui raport secret, au trăit un moment de speranţă, întrevăzând posibilitatea unei schimbări care să le redea libertatea pierdută.

Într-o atmosferă dominată din ce în ce mai puternic de duhul destalinizării, la 23 octombrie 1956, locuitorii Budapestei ies în stradă, cerând demisia guvernului comunist. A doua zi, confruntat cu o adevărată revoltă populară anticomunistă, guvernul condus de András Hegedüs demisionează. Se formează un nou guvern, condus de Nagy Imre, care promite restabilirea libertăţilor democratice şi părăsirea Tratatului de la Varşovia, ceea ce însemna ruptura cu Moscova. "În ziua de 28 octombrie 1956 – scrie Mihail Sturdza – patrioţii unguri controlau situaţia în Budapesta şi într-o mare parte a teritoriului naţional. În acest moment, Guvernul de la Washington a cerut telegrafic prietenului său Tito să informeze Guvernul sovietic că «Statele Unite niciodată nu vor da reazămul lor unui guvern ostil Sovietelor într-una din ţările din apropierea graniţelor ruseşti (*on the borders of*)». Transmisiunea acestei informaţii a fost primită, probabil, la Moscova, în ziua de 3 noiembrie; fapt este că în ziua de 4 Sovietele, sigure finalmente de neintervenţia Statelor Unite, au trimis diviziile şi tancurile lor împotriva Budapestei şi a luptătorilor dezarmaţi ale acestei alte revoluţii pentru libertate, părăsiţi cum fuseseră părăsiţi vreme mai înainte luptătorii români, germani şi poloni. Cel mai mic, dar vizibil ajutor acordat patrioţilor unguri, cel mai mic, dar vizibil gest de pozitivă solidaritate a lumii occidentale ar fi provocat ridicarea altor popoare: în Polonia, în Germania orientală, în România. Probabilităţile unei catastrofe pentru Bestia Fără Nume erau cu atât mai mari cu cât în exact acelaşi moment se dezlănţuie expediţia victorioasă a francezilor şi a britanicilor împotriva lui Nasser. A fost iarăşi Washington-ul, a fost Administraţia Eisenhower, care a scos Kremlinul din această încurcătură. Într-adevăr, Washington-ul a intervenit brutal la Paris şi Londra, aşa cum nu intervenise niciodată la Moscova cu prilejul celor mai îndrăzneţe provocări ale Kremlinului, deschizând o cale fără primejdie a ultimatului lui Bulganin, şi a mobilizat flota sa în Mediterana nu împotriva ameninţărilor Kremlinului, ci împotriva aliaţilor săi, Franţa şi Marea Britanie! Măcelul patrioţilor unguri a avut un epilog: recepţiunea regală rezervată lui Hruşciov în Statele Unite trei ani mai târziu şi elaborarea aşa-zisului «Camp David Spirit», în lungile şi cordialele discuţii între Eisenhower şi Hruşciov. Discuţiuni în care acesta din urmă a tras, cu destulă dreptate credem, în faţa corespondenţilor de presă înmărmuriţi, faimoasa concluzie: Vă vom îngropa!".

Budapesta 1956: o iluzie pierdută...

Atitudinea tranşant prosovietică a administraţiei Eisenhower este confirmată de sprijinul acordat de Washington luptei declanşate în Cuba, în 1956, împotriva regimului dictatorial al lui Fulgencio Batista. "De menţionat încă – ne spune Mihail Sturdza – faptul că, fără de ajutorul Administraţiei Eisenhower dat lui Castro, Cuba nu ar fi astăzi primul penitenciar comunist în America Latină şi 7 milioane de cubani nu ar trăi sub regimul «parentonului», echivalentul glontelui în ceafă din primii ani ai revoluţiei bolşevice". Şi pentru ca aprecierile sale critice la adresa politicii externe a Statelor Unite în general şi a administraţiei Eisenhower în special să nu fie suspectate de subiectivism, Mihail Sturdza îl citează pe profesorul Laurence Denis de la Harvard University, economistul cel mai autorizat din *Brain-Trust*-ul administraţiei Kennedy, care scria în 1963 în revista *Closed Up*: "Adevărul este că între noi şi Moscova nu există altceva decât o bună şi strânsă prietenie. O prietenie care trebuie să fie prezentată ca o duşmănie de către specialiştii noştri în propaganda războinică, în scopul de a ascunde adevărul, pentru ca să nu fie descoperit de mulţime... Pentru a păstra această aparenţă, am fost siliţi să comitem acţiuni de trădare în stil mare, începând cu pretinsul furt de secrete atomice şi terminând cu pregătirea înfrângerilor în Coreea şi Laos. Aceasta ne-a obligat la trădarea premeditată a încrederii luptătorilor pentru libertate în Ungaria şi Cuba".

Adevărul este că românii nu au trebuit să aştepte până în 1963 ca profesorul Laurence Denis să le ia de pe ochi vălul înşelător al speranţei, cu care americanii îi îmbrobodiseră până atunci. *Sfârşitul tragic al Revoluţiei din Ungaria a însemnat momentul în care toată suflarea românească a devenit conştientă că soarta popoarelor din spatele Cortinei de fier fusese pecetluită.* Dacă pentru unguri încercarea de revoltă se soldase cu nenumărate pierderi de vieţi omeneşti, în perspectivă ea a avut şi consecinţe benefice, deloc neglijabile. În primul rând, efectivele emigraţiei maghiare în Occident au crescut cu aproape 300.000 de oameni de o calitate deosebită, revoluţionari activi, care nu şi-au părăsit ţara pentru a se pricopsi în lumea liberă, ci pentru a continua lupta împotriva comunismului. În al doilea rând, sovieticii, conştienţi că din cenuşa lăsată în urmă de tancurile care înăbuşiseră revoluţia s-ar putea oricând să izbucnească o scânteie care să se transforme într-o nouă vâlvătaie revoluţionară, după ce s-au răfuit cu capii mişcării de eliberare, asasinându-i după un simulacru de proces, au îngăduit instaurarea unui regim evasi-liberal. Aşa a luat naştere "socialismul gulaşului", cu o anumită libertate culturală şi chiar legături cu refugiaţii din Occident, sub conducerea unui comunist echilibrat, János Kádár, care, deşi "omul Moscovei", nu a uitat că este ungur.

În schimb, în celelalte ţări satelite, cu precădere în România, unde rezistenţa faţă de comunism se dovedise mai puternică decât în alte părţi, Kremlinul a impus un regim de supraveghere a populaţiei şi de represiune împins dincolo de limita suportabilităţii. Cei ce au manifestat simpatii faţă de evenimentele din Ungaria, îndeosebi tineri, elevi şi studenţi, au fost azvârliţi în temniţe. Regimul deţinuţilor politici a fost drastic înăsprit, iar supravegherea populaţiei a luat forme paroxistice prin amplificarea dementă a reţelei de informatori. Dar cea mai cumplită consecinţă a trădării a idealului de libertate a popoarelor, a tuturor popoarelor, de care a dat dovadă cu cinism Occidentul, a fost pierderea oricărei încrederi în viitor. Românii, cei mulţi, care până la Revoluţia din Ungaria se dovediseră imuni la virusul comunist, suportând cu răbdare şi demnitate rigorile regimului impus de Moscova, s-au prăbuşit interior. Lipsiţi de orice sprijin moral, care să le aprindă speranţa în viitor, oamenii au înţeles că de acum înainte fiecare "se descurcă cum poate", pe cont propriu. Sentimentul de solidaritate s-a diluat treptat, până la dispariţie. A dispărut încrederea în semeni. Cei care s-au hotărât ca totuşi să reziste, au făcut-o individual. Cei care însă au ajuns la concluzia că rezistenţa nu mai are rost, s-au resemnat, acceptând colaborarea cu regimul pe care până deunăzi îl detestau. Primii care au făcut pactul cu diavolul, renegându-şi vechile convingeri, au fost intelectualii. Dorinţa de realizare şi de afirmare s-a dovedit a fi mai puternică decât *minima moralia* la care îi obliga calitatea lor de elite ale neamului. Mai toate numele prestigioase din cultura românească au trecut în rândurile Partidului Comunist, contribuind prin "trădarea lor" la dobândirea legitimităţii a unui regim criminal. Nenumăraţi profesionişti valoroşi în domeniile lor de activitate, convinşi că altfel nu-şi pot valorifica potenţialul intelectual, au îngroşat numărul membrilor de partid. Familii onorabile în lumea de ieri au acceptat pentru odraslele lor încuscriri cu iz de mezalianţă, pentru a le asigura un viitor roz, preferaţi fiind activiştii şi ofiţerii de Securitate. Părinţii cu origine socială îndoielnică îşi îndemnau copiii să dea buzna în organizaţiile de tineret comuniste, pentru a putea parveni. Vechea societate era pe cale de dispariţie, iar cei care nu puteau sau nu voiau să se alinieze noului curs al vieţii încercau să supravieţuiască acceptând slujbe inferioare sau vânzând la talcioc bunurile care scăpaseră de la naţionalizare sau de la percheziţiile Securităţii. Întreaga ierarhie de valori pe care fusese construită societatea românească în ultimul secol era brutal înlăturată, locul ei fiind luat de pseudo-valorile sistemului comunist.

În acest timp, Partidul Comunist creştea ca Făt-Frumos din poveste. Cei 800 de membri, majoritatea alogeni, cu care Ana Pauker pornise la drum, au devenit în scurt timp mii, apoi zeci de mii, sute de mii şi, în momentele de apoteoză, milioane. Dar ceea ce i-a mânat pe cei mai mulţi aspiranţi la calitatea de membru de partid nu a fost un act de convertire la religia marxistă, ci avantajele dobândite. Că lucrurile au stat aşa o dovedeşte actuala situaţie a foştilor deţinători de carnete roşii. Toţi comuniştii pe care evenimentele din decembrie '89 i-au surprins cu secera şi ciocanul în cuget şi simţire, s-au metamorfozat peste noapte în democraţi convinşi, călcându-se în picioare în zorul de a intra cât mai grabnic în NATO şi în Uniunea Europeană...

Poate că deznădejdea românilor, după eşecul Revoluţiei din Ungaria, nu ar fi fost atât de profundă, dacă Occidentul ar fi avut decenţa să nu lase să se înţeleagă că odiosa complicitate cu tiranii de la Kremlin nu a fost un accident, o atitudine impusă de o situaţie fortuită, ci expresia principiilor pe care este clădită moralitatea politică a "lumii libere". Primirea României (în decembrie 1955) în rândurile membrilor Organizaţiei Naţiunilor Unite, neţinându-se seama de lipsa de legitimitate a guvernului comunist de la Bucureşti, a fost o primă confirmare a acestei "moralităţi" politice. Cinci ani mai târziu, în septembrie 1960, în timp ce temniţele din România gemeau de deţinuţi politici, supuşi unui regim de exterminare, conducătorul comunist, criminalul Gheorghe Gheorghiu-Dej, era primit cu onoruri la cea de a XV-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., apoi la Washington. Şi lucrurile nu se opresc aici. Ca să nu mai existe nici un dubiu cu privire la "onorabilitatea politică" a României comuniste, în decembrie 1961 este aleasă membru nepermanent în Consiliul de Securitate.

În anul 1965 Gheorghiu-Dej moare. Succesorul său, ucenicul de cizmar analfabet Nicolae Ceauşescu, inaugurează un sfert de veac de autocraţie dementă. Ceea ce s-a întâmplat în România, în "era Ceauşescu", nu trebuie să surprindă. Comunismul în sine a fost (şi, din păcate, continuă să fie, acolo unde încă subzistă) o stare de patologie socială cu efecte devastatoare. Surprinzător este însă faptul că, în ciuda celor peste 100 de milioane de victime pe care şi le-a înscris în cont, democraţiile occidentale l-au acceptat ca pe una dintre formele posibile de organizare socială şi l-au tratat ca atare. În septembrie 1967, bunăoară, politrucul Corneliu Mănescu, ministrul Afacerilor Externe al României, era ales preşedinte al celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.! Confirmând amoralitatea politică a "lumii libere", toate casele domnitoare, toate preşedinţiile şi toate cancelariile din cele cinci continente s-au simţit onorate să întindă covorul roşu "cuplului prezidenţial" de la Bucureşti. Iar dacă în decembrie '89 Ceauşescu ar fi dat dovadă de o minimă maleabilitate, astăzi probabil că el, nu "bătrânul leninist" Ion Iliescu, cel care a dat ordinul să fie asasinat pentru a-i lua locul, s-ar fi bucurat, în continuare, de favorurile amoralităţii occidentale în relaţiile internaţionale.

O NOUĂ CARTE A LUI CLAUDIO MUTTI TRADUSĂ ÎN ROMÂNEŞTE

Primul lucru care te fascinează, ca român, atunci când îl cunoşti pe profesorul Claudio Mutti, italian din Parma, clasicist de formaţie, dar şi cu studii de filologie... maghiară, este perfecta stăpânire a limbii române, până la nuanţe care scapă uneori chiar vorbitorului nativ de astăzi. Fascinaţia creşte atunci când constaţi că omul acesta, preocupat cu precădere de studiile tradiţionale (pe urmele lui Guénon şi Evola), dar şi de istoria ideilor în secolul XX (dintr-o mărturisită perspectivă de dreapta), este un profund cunoscător al istoriei şi culturii româneşti moderne, îndeosebi al fenomenului interbelic (a cărui bibliografie o cunoaşte până la zi, cu o acribie care-i dă de ruşine pe mulţi cercetători din România comunistă şi postcomunistă).

Pe mulţi îi stânjeneşte sau chiar îi irită faptul că o bună parte din studiile sale se ocupă, pe deasupra patimilor şi prejudecăţilor încetăţenite la noi, de istoria şi doctrina Mişcării Legionare (cu un accent aparte pe relaţia cu legionarismul a unor mari figuri intelectuale ale secolului XX, în frunte cu ceea ce s-a numit "şcoala lui Nae Ionescu")[1]. În această privinţă, cazul său nu este unicul, ci doar cel mai pregnant, iar acest lucru ar trebui să dea de gândit. Legionarismul a atras atenţia multor cercetători străini, care l-au judecat adesea mai pertinent decât analiştii de acasă [...]. Într-un fel, Claudio Mutti este una dintre "victimele" târzii ale harismei lui Codreanu (despre al cărui destin european postum se ştiu prea puţine la noi); născut în 1946, n-a avut – ca Evola, bunăoară[2] – şansa de a-l cunoaşte direct pe "Căpitan", nici viaţa legionară propriu-zisă, dar a străbătut (şi a tradus sau retradus în mare parte) întreaga literatură clasică a legionarismului, pe care a şi promovat-o editorial în Italia, începând încă din anii '70. Pe lângă aceasta, a putut cunoaşte multe personalităţi legionare din exilul postbelic (fiind mai apropiat de compozitorul Ion Mânzatu/Nello Manzati şi pe editorul Ion Mării, cu care a şi colaborat ani de-a rândul), precum şi literatura românească a exilului, dominată de memorialistica mărturisitoare.

Rămâne admirabilă, dincolo de controversata latură ideologică, extraordinara acuitate cu care Claudio Mutti (ca şi Evola odinioară) intuieşte elementul spiritual al legionarismului, de o puternică şi declarată tentă ortodoxă; faptul pare cu atât mai curios cu cât avem de-a face cu un om născut şi format în tradiţia catolicismului roman, iar ulterior reorientat (după modelul Guénon) spre islamism [...].

În acest context, nu este de mirare că figura lui Mircea Eliade s-a bucurat de un interes precumpănitor, de la micul volum *Mircea Eliade e la Guardia di Ferro* (Edizioni all'insegna del Veltro, Parma, 1989)[3] şi până la substanţialul capitol pe care i-l dedică în cartea de faţă. Eliade, dincolo de faima sa mondială, a fost, în tinereţe, simpatizant al legionarismului, dar şi al guénonismului, l-a cunoscut pe Evola şi a corespondat cu el, iar în felul său personal a mers spre aceeaşi viziune vertical-sintetizatoare a fenomenului religios şi a Tradiţiei iniţiatice în genere.

George Dumitrescu, *Les brassage des religions*

Spre sfârşitul lunii noiembrie, la Târgul de Carte „Gaudeamus" de la Bucureşti, a fost lansată o nouă carte a d-lui Claudio Mutti – *Eliade, Vâlsan, Geticus e gli altri. La fortuna di Guénon tra i Romeni* – în traducerea românească a italienistei Elena Pîrvu, cu o prefaţă de Florin Mihăescu şi cu o postfaţă de Răzvan Codrescu. Cartea a apărut la Editura Vremea, cu sprijinul Ministerului Culturii. Reproducem aici postfaţa volumului (reamintind că prima carte în româneşte a d-lui C. Mutti apărea la Editura Puncte Cardinale, în urmă cu exact 8 ani).

În ce priveşte relaţia lui Eliade cu legionarismul, cercetătorul italian a căutat să demonstreze, cu stringenţă logică şi meticulozitate documentară, că tinereţea legionară a acestuia e un fapt de netăgăduit, nu fără puternice rezonanţe în viaţa şi opera sa (publicistica de tinereţe, piesa de teatru *Ifigenia*, nuvelele *Un om mare* sau *Adio!*, romanele *Noaptea de Sânziene* sau *Nouăsprezece trandafiri*, memorialistica etc.), dar că prin aceasta el nu merită să fie culpabilizat şi contestat, cum au încercat (şi continuă s-o facă) purtătorii de cuvânt ai anumitor cercuri anticreştine şi antitradiţionale din Israel, Statele Unite, Italia, Franţa sau chiar România, constituiţi într-o adevărată nouă inchiziţie ideologică (în mare parte, de sorginte marxistă). Opţiunea legionară a lui Eliade se motivează istoriceşte şi sufleteşte, făcând parte din destinul tragic al generaţiei sale, a cărei forţă creatoare nu poate fi însă contestată. Adevărul despre acest aspect al vieţii şi gândirii lui Eliade se îngemănează cu adevărul despre fenomenul legionar, pe care el l-a resimţit întotdeauna, ca şi Codreanu însuşi, nu atât ca pe "un fenomen politic", cât ca pe unul "de esenţă etică şi religioasă", înnobilat şi încununat de un martiraj fără precedent în istoria modernă a lumii creştine. Eliade este, de altfel, cel ce a definit legionarismul drept "singura mişcare politică românească *ce lua în serios* creştinismul şi Biserica"[4].

Pornind de la controversatul "Dosar Mircea Eliade" apărut acum 30 de ani în Israel[5], Claudio Mutti a arătat că sunt la fel de neavenite atât ulterioarele contestări violente (de tip Furio Jesi, Alfonso M. di Nola, Norman Manea, Leon Volovici, Edgar Reichmann, Isac Chiva, Daniel Dubuisson, Cesare Segre, Cristiano Grotanelli etc.), cât şi apologiile timorate (de tip Ioan P. Culianu, Mircea Handoca, Roberto Scagno sau Natale Spineto). Şi unele, şi altele au la bază tendinţa spre mistificare, chiar dacă din raţiuni diferite. Autorul nostru şi-a propus tocmai un travaliu de *de-mistificare* [...].

Editura Vremea (tot cu sprijinul Ministerului Culturii şi Cultelor, ceea ce este semnul unui început de destresare) a editat în 2001, în aceeaşi colecţie "Fapte, Idei, Documente", sub titlul editorial *Mircea Eliade, Legiunea şi noua inchiziţie*, toate studiile lui Claudio Mutti privitoare la acest aspect al vieţii şi gândirii autorului român. Acum, urmărind "soarta" guénonismului în România, el limpezeşte, cu o documentaţie solidă şi în bună parte inedită, şi acest aspect – secundar, dar totuşi relevant – al biografiei spirituale a lui Eliade.

Cartea de faţă (ce are deja şi o ediţie franceză) a apărut în italiană în 1999: *Eliade, Vâlsan, Geticus e gli altri. La fortuna di Guénon tra i Romeni*, Edizioni all'insegna del Veltro, Parma (cu o prezentare de prof. Enrico Montanari). Cum se vede din titlu, ea îi are în atenţie în primul rând pe Mircea Eliade, Mihai Vâlsan şi Vasile Lovinescu (*alias* "Geticus").

Capitolul despre Eliade este intitulat "Datoria uitată" (*Il debito dimenticato*), deoarece marele istoric al religiilor, spre a nu crea suspiciuni în lumea academică occidentală, şi-a "ocultat" atent raporturile de tinereţe cu opera lui Guénon, Coomaraswamy şi a altor maeştri ai gândirii tradiţionale (aşa cum avea să procedeze şi cu trecutul său legionar, de care nu s-a dezis în maniera lui Cioran, dar la care nici n-a făcut vreo referinţă publică, mărturisindu-şi-l cu precauţii numai în paginile târzii de memorii. Sunt reproduse şi contribuţiile tânărului Eliade (sub straniul pseudonim Krm) la efemera revistă guénoniană *Memra* ("Revistă de tradiţie esoterică" scoasă de Marcel Avramescu – viitorul Părinte Mihail, căruia Eliade îi va dedica mai târziu una dintre nuvelele sale).

Reprezentantul cel mai direct şi mai autentic al gândirii génoniene la meridian românesc rezultă a fi, totuşi, chiar înaintea prolificului Vasile Lovinescu, mai puţin cunoscutul Mihai Vâlsan (traseul său spiritual este sugerat de titlul capitolului respectiv: "De la Maglavit la Mecca"). Claudio Mutti se întemeiază în mare măsură pe corespondenţa acestuia cu Guénon, suficient de bogată şi de revelatoare.

Vasile Lovinescu, autorul *Daciei hiperboreene* (tradusă în italiană – *La Dacia iperboreea* – chiar de Claudio Mutti), [...] este caracterizat drept "*muqaddim*-ul Daciei hiperboreene", autorul italian având în vedere atât biografia spirituală (dar şi politică) a acestuia, cât şi ecourile în posteritate ale operei sale, care a format o adevărată „şcoală" (printre ai cărei ucenici se numără, între alţii, şi unul dintre cei mai de seamă romancieri şi eseişti ai momentului: Dan Stanca).

De capitole separate se mai bucură aşa-numiţii „miniştri guénonieni", de la controversatul Gelu Voican-Voiculescu (autorul unei monografii *René Guénon*) la versatul Andrei Pleşu (ce-a promovat câteva ediţii româneşti recente ale unor lucrări de Guénon şi Evola, despre care face referinţă şi în propriile sale scrieri, deşi fără vreo asumare de tip partizan), apoi Anton Dumitriu („logician şi isihast", frecventator în tinereţe al Societăţii Teosofice, rămas cu Guénon şi guénonienii în raporturi mai degrabă secundare, dacă nu chiar contradictorii) şi Marcel Avramescu (personaj pitoresc al Bucureştiului interbelic, evreu de origine, mai întâi avangardist şi mason, apoi guénonist, iar în cele din urmă convertit la Ortodoxie şi preoţit cu numele de Mihail).

Rigurosul studiu al profesorului italian reprezintă o contribuţie plină de sugestii la istoria ideilor în Europa secolului XX şi s-ar cădea să dezmorţească şi interesul cercetătorilor români într-o direcţie până acum neglijată sau pe nedrept desconsiderată, dar care se dovedeşte plină de revelaţii, inclusiv în privinţa „deschiderilor" noastre culturale, în măsură să contrazică teoria curentă a nu ştiu cărui izolaţionism „naţional-ortodox", legionar sau de altă natură.

Răzvan Codrescu

---

1. Vezi în special *Les plumes de l'Archange. Quatres intellectuels roumains à la face de la Garde de Fer: Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica*, Éditions Hérodes, Chalon-sur-Saône, 1993 (cu o prefaţă de Philippe Baillet); trad. it.: *Le penne dell'Arcangelo. Intellecttuali e Guardia di Ferro*, Società Editrice Barbarossa, Milano, 1994 (versiune revăzută şi adăugită); trad. rom.: *Penele Arhanghelului. Intelectualii români şi Garda de Fier (Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Vasile Lovinescu)*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1997.
2. *Cf.* C. Mutti, "Evola e la Romania", introducere la Julius Evola, *La tragedia della Guardia di Ferro*, Fondazione "Julius Evola", Roma, 1996; trad. rom.: Julius Evola, *Naţionalism şi asceză. Reflecţii asupra fenomenului legionar*, Editura FRONDE, Alba Iulia-Paris, 1998 ("Evola şi România" – pp. 11-38).
3. Trad. rom.: *Mircea Eliade şi Garda de Fier*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1995.
4. *Cf.* Mircea Eliade, *Memorii*, vol. II, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991, pp. 26-27.
5. În *Toladot* (Buletinul Institutului Dr. J. Niemirower din Ierusalim), nr. 1, ianuarie-martie 1972.

ULTIMUL INTERVIU AL PĂRINTELUI DUMITRU STĂNILOAE

Numărul suplimentului "Alfa & Omega" din luna noiembrie 1993, ce trebuia să fie dedicat celor 90 de ani pe care urma să-i împlinească Părintele Dumitru Stăniloae, mă urmărea demult şi nu-mi dădea pace. De fapt, noi îi dedicasem, în mare parte, primul număr al suplimentului, în noiembrie 1992, când Părintele împlinise "numai" 89 de ani. Aşa ni se păruse că e bine, să începem cu el, cu cea mai reprezentativă personalitate pe care a dat-o spiritualitatea românească în Teologie.

M-am grăbit, deci, să mă duc să iau câteva cuvinte de la Părintele Dumitru, încă de la sfârşitul lui august 1993, nu cu gândul că vor fi ultimele, ci cu gândul de a evita aglomeraţia şi oboseala din preajma aniversării, când presupuneam că va fi asaltat de jurnalişti. Părintele tocmai se întorsese acasă, după câteva zile petrecute la Mânăstirea Ţigăneşti. L-am găsit ostenit şi slăbit. Vorbea cu greutate şi tusea îl îneca des. Duhul îi era însă la fel de viu şi de prezent. În ciuda avertismentului Maicii Filofteia, care-l îngrijea, l-am ostenit trei sferturi de ceas.

Acum, câteva lucruri pot fi citite într-o altă lumină: aceea de ***testament****.* (C. N.)

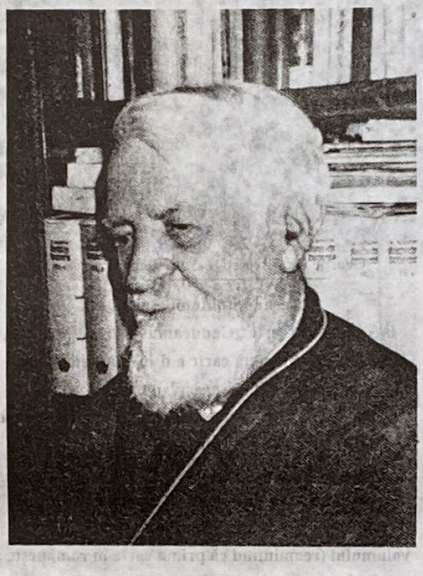

Costion Nicolescu: *Care a fost cea mai mare bucurie a Sfinţiei voastre în această viaţă?*

Părintele Dumitru Stăniloae: Nu ştiu care a fost cea mai mare bucurie. Am avut mai multe bucurii, pe rând. O mare bucurie a fost căsătoria cu soţia mea. Apoi, a fost o bucurie apariţia fiecărei cărţi. Multe bucurii mi-au fost dăruite de Mitropolitul Nicolae Bălan de la Sibiu, când m-a numit profesor la Facultatea de Teologie din Sibiu, sau când mi-a oferit să conduc redacţia revistei *Telegraful Român*. Mare bucurie a fost legătura cu Nichifor Crainic, care m-a invitat să scriu la *Gândirea*. O mare bucurie a fost faptul de a fi fost ales membru al Academiei Române şi Doctor Honoris Causa al Universităţii din Bucureşti.

C. N.: *Dar cele mai mari dezamăgiri ?*

Pr. D. S.: Dezamăgire a fost când s-a instaurat comunismul în ţară. Atunci, nişte colegi de la Sibiu, care fuseseră întâi de extremă dreaptă, au trecut de partea comuniştilor şi m-au scos de la Rectorat şi de la *Telegraful Român*, în 1947. Mitropolitul Bălan, foarte necăjit. s-a dus la Bucureşti şi a insistat să se revină asupra hotărârii, dar nu a reuşit. S-a întors plângând la Sibiu. Instaurarea comunismului a fost o mare dezamăgire, cea mai mare durere.

C. N.: *Care credeţi că a fost perioada cea mai rodnică din viaţa dumneavoastră?*

Pr. D. S.: O perioadă rodnică a fost aceea când mi s-au concretizat nişte osteneli, între 1938-1940; am tipărit mai multe cărţi atunci: *Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigorie Palama, Ortodoxie şi românism, Iisus Hristos sau restaurarea omului...* Apoi, perioada de după ieşirea din închisoare. Am putut continua, după 1970, *Filocalia*, începută înainte de '47 la Sibiu. Am continuat până la al 12-lea volum. De asemenea, am publicat *Dogmatica*, în trei volume, *Spiritualitatea ortodoxă, Comuniune şi spiritualitate românească în Liturghia ortodoxă* şi o carte despre *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*. Au fost şi mai multe volume de traduceri din Sfinţii Părinţi, cu bogate comentarii. A fost o perioadă foarte rodnică, în fiecare an apărea o carte.

C. N.: *Este o deosebire între a sluji Sfânta Liturghie şi a scrie cărţi teologice?*

Pr. D. S.: Amândouă sunt importante. Să te simţi în Hristos, să te rogi Lui să vină în timpul Liturghiei, să te rogi Tatălui să trimită pe Duhul Sfânt, ca să prefacă pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele lui Hristos. Să te rogi împreună cu oamenii din biserică, mereu cu conştiinţa că eşti în prezenţa lui Iisus Hristos. Sigur, este important şi a lămuri lucrurile despre Sfânta Treime, despre Hristos. Am trăit amândouă aceste bucurii. Eu le-am văzut totdeauna împreună. Nu poate exista una fără cealaltă. Cât m-au ţinut puterile, slujeam Sfânta Liturghie în fiecare duminică şi sărbătorile la vreo biserică din apropiere, sau pe unde eram invitat.

C. N.: *Dintre toţi oamenii care au stat în preajma dumneavoastră, cui datoraţi mai mult?*

Pr. D. S.: Părinţilor mei. Ei m-au învăţat să mă închin, să am viaţa curată, în smerenie, să nu judec pe alţii, mi-au trezit dragostea de a-L predica pe Hristos.

C. N.: *Recent, la Bengalore, în India, a avut loc o şedinţă, centenară, a "Parlamentului" religiilor (înfiinţat în 1893 la Chicago), la care a participat şi Biserica noastră (singura dintre cele ortodoxe) cu un delegat. Poate să ne fie de folos?*

Pr. D. S.: Nu cred! Sau, eventual, ar trebui să fie un parlament de luptă, în care fiecare să-şi expună învăţătura lui. Părinţii n-au vrut să ţină Sinoade ecumenice cu arienii şi nestorienii. Ecumenismul este rău înţeles. Trebuie să observi imediat ce-i lipseşte unei învăţături, unde este erezia în învăţătura despre Hristos – şi să critici. Trebuie să spui nu numai ce este adevărat în învăţătura ta, ci şi ceea ce este greşit în învăţătura altora.

C. N.: *Ştiu că aveţi prieteni printre catolici şi protestanţi. Care trebuie să fie relaţia cu oamenii de alte religii?*

Pr. D. S.: O relaţie umană naturală. Dacă are nevoie de ajutor, îl ajut; dar totdeauna adevărul învăţăturii rămâne. Eu am fost pe la diferite universităţi, mai ales protestante, şi am expus învăţătura ortodoxă. Protestanţii au multe lipsuri, n-au Biserica, preoţia, dar, sunt, aşa, mai largi, nu m-au contrazis. Cu catolicii este mai greu; dacă le spui că le lipseşte ceva, atunci ei se supără şi refuză să mai discute. [...]

C. N.: Care *credeţi că ar fi slăbiciunile şi care forţa Bisericii noastre astăzi?*

Pr. D. S.: Slăbiciunile sunt ale unor oameni care fac parte din ea şi o reprezintă. Biserica este dincolo de toate acestea. Ea trăieşte în noi când trăim cu sinceritate şi grijă prezenţa lui Dumnezeu. Slăbiciunile oamenilor sunt ale oamenilor. Azi suntem mai reci în credinţă, mulţi preoţi nu-şi fac toată datoria pe care şi-ar putea-o face: să fie mai des printre oameni, să nu aştepte numai să fie invitaţi să facă slujbe, ci să fie şi ei printre oameni, să intre în casa unui om bolnav. Ar trebui să-şi poarte tot timpul cu cinste şi cu demnitate haina preoţească, chiar şi atunci când merge pe stradă. Să se poarte după rânduiala veche, cu barbă... să-l recunoască lumea şi după port, şi după vorbă, să se apropie de oameni, să-i întrebe ce griji au. Preotul nu trebuie să vorbească decât despre Dumnezeu, să arate cât este de minunat, cum le-a creat şi ni le-a dat pe toate, să fie necurmat un vestitor al lui Dumnezeu, să se vadă că ţine să slujească pe Dumnezeu şi să-i ajute pe oameni din această conştiinţă a prezenţei lui Dumnezeu. Forţa Bisericii este credinţa deplină despre Hristos, trăirea Lui prin Taine şi explicarea acestei trăiri. Biserica dă conştiinţa că Dumnezeu este mereu printre noi. Preotul trebuie să binecuvânteze toate lucrurile în numele Domnului. Dar şi omul să binecuvânteze prin rugăciune: când se aşează la masă, când se scoală, când se culcă şi mereu. Binecuvântarea dă imediat conştiinţa că Hristos este prezent. În toate este prezent Hristos – asta e propriu Ortodoxiei. Hristos nu este separat de noi, chiar dacă nu suntem în fiecare clipă cum trebuie. Să fim conştienţi că, totuşi, Hristos este lângă noi. Dacă ajungem la conştiinţa prezenţei lui Hristos, imediat ne umplem de prezenţa Lui.

C. N.: *Dintre toate lucrările Sfinţiei Voastre, consideraţi că este una mai importantă?*

Pr. D. S.: Poate că *Dogmatica* e cea mai completă, cea mai bogată. Apoi, multe *Note* din *Filocalii* s-ar putea aduna, ar putea forma o teologie dogmatică duhovnicească, de sine stătătoare. Dar *Dogmatica* este cea mai sistematică.

C. N.: *Dacă aţi avea putere să vă aşezaţi din nou la masa de lucru câţiva ani, ce v-aţi propune să faceţi?*

Pr. D. S.: Aş vrea să adâncesc expunerea despre Hristos în Evanghelie, în Epistolele Apostolului Pavel, în alte Epistole, în Prooroci. Aş vrea să adâncesc bogăţia şi forţa lucrării Lui. Tot despre Hristos am lucrat şi aş lucra şi în continuare. El este Lumina care luminează lumea. El ne îndumnezeieşte, El este iubire neţărmurită. Să simţim iubirea Lui şi să simţim bogăţia Lui. Orice rugăciune, dacă o pătrunzi, îţi deschide multe taine ale lui Hristos.

C. N.: *Care sunt direcţiile sau contribuţiile din teologia Sfinţiei Voastre care au făcut să vă fie traduse cărţile în multe limbi, fără ca să vă fi preocupat vreodată direct de acest lucru?*

Pr. D. S.: Am atins inima teologilor occidentali pre-zentându-L pe Hristos ca pe Cel ce vine cu iubire către noi, am atins coarda simţirii lor. N-am rămas la o expunere teoretică simplă, sau la aceea a Ortodoxiei ca fiind un simplu rit creştin între altele asemenea. Ritul nu este o formă oarecare. Dacă nu ai învăţătura apostolică despre Hristos şi Liturghia apostolică, nu-L ai pe Hristos întreg. Ritul exprimă credinţa, în slujbele Bisericii îţi exprimi credinţa în Hristos cu toată convingerea că El e prezent. Când spui "Doamne miluieşte", crezi că El are multă milă de noi, simţi mila Lui. Când spui "Sfinte Dumnezeule", simţi sfinţenia Lui, pe care o capeţi şi tu, adică este necesar să ne atingă şi pe noi tot ce spunem despre Dumnezeu. Am căutat să exprim această prezenţă a lui Dumnezeu prin harul, prin energia Lui necreată, prin jertfa Lui. Asta le-a plăcut, mai ales, occidentalilor, pentru că ei s-au depărtat foarte mult de această prezentare vie a lui Hristos. Odată, a venit un baptist la mine cu o carte a Sfântului Chiril despre graţie şi mi-a spus: "Îmi place de dumneavoastră că aţi pus accentul pe Hristos. La noi sunt numai vorbe fără conţinut. Am văzut la dumneavoastră conţinutul de gândire al Sfinţilor Părinţi, aţi reflectat asupra lui Hristos şi aţi căutat să atingeţi toate coardele sufletului nostru". Cred că asta a fost.

☛

C. N.: *Sunteți mulțumit de felul cum a fost receptată temelia teologică pe care ați pus-o la noi?*

Pr. D. S.: Eu cred că da! Eu vorbesc despre Hristos, arăt cum Hristos S-a pus pe Sine fundament. El vorbește de Sine, de trimiterea Lui de către Tatăl, de jertfa Lui. Trebuie să-L prezentăm așa cum apare în Evanghelie și în Sfinții Părinți, care au fost cel mai aproape de Evanghelie. Azi se merge pe o linie care să-L facă înțeles pe Hristos. Niciodată nu a fost mai multă nevoie de iubirea altuia și, atunci, să arătăm cât de mult ne iubește Hristos. Mai mult decât toți. A mers până la jertfă, a învins moartea și a înviat pentru noi, și noi avem iubirea Lui permanentă. Nu poate fi altceva care să placă omului mai mult decât atenția față de el. Or, Hristos are cea mai mare atenție față de noi. Acum și mereu. Iată, El a murit pentru noi ca să învingă moartea și să ne aibă în vecii vecilor. Acesta este fundamentul teologiei mele și al oricărei teologii corecte.

Aceasta implică și Treimea. Iubirea Tatălui față de noi. Dumnezeu a trimis pe Fiul Său. L-a făcut om ca să se vadă fața de om a Fiului Său și în fața oamenilor să vadă pe Fiul Său. Să nu se mai despartă oamenii de Fiul Său. Nici noi nu mai despărțim pe Tatăl de Fiu. Dacă n-ar fi Fiul lui Dumnezeu, n-ar fi Treime. Atunci n-ar fi venit la noi.

C. N.: *Dintre Sfinții Părinți sunt unii care vă sunt mai dragi, mai apropiați, cu care simțiți o anume potrivire lăuntrică?*

Pr. D. S.: Nici un Părinte nu-i identic cu celălalt, fiecare aduce ceva nou. Îmi place foarte mult Sfântul Maxim Mărturisitorul pentru că e larg, are o expunere largă a învățăturii despre Hristos. Îmi place Sfântul Grigorie Palama pentru că a prezentat taina harului, a arătat că este o grație necreată și nu una creată. Îmi place Sfântul Simeon Noul Teolog pentru că a pus o notă profund poetică în scrierile lui despre Hristos, o notă de mare simțire.

C. N.: *Cât de strânsă este legătura dintre credință și națiune?*

Pr. D. S.: E rău să nu mai fie un neam într-o credință. Nu mai este una în toate. Am primit o scrisoare anonimă, unde mi se spune că fac o legătură prea strânsă între Ortodoxie și națiune, că națiunea ar fi pe planul doi. Întâi să-L iubești pe Dumnezeu și apoi națiunea. Nația este lăsată și ea de Dumnezeu. Fiecare nație are un fel de a prinde spiritualitatea, așa cum are și fiecare om. Națiunea noastră de la început a fost așa, creștin-ortodoxă. Nu poți despărți cele două aspecte, cel puțin la noi.

C. N.: *Credeți că se va mai putea ajunge vreodată la unirea Bisericilor?*

Pr. D. S.: E greu, dacă ne gândim la Apocalipsă... E greu pentru că sunt multe porniri egocentrice. Fiecare ar trebui să prețuiască ceea ce are celălalt în el și să ia mai mult de la alții. Nu știu cum va fi. Toată chestiunea e foarte complicată. Oamenii sunt făcuți să se și întregească, nu numai să se afirme fiecare; să aducă fiecare ceva propriu, să fie deschiși altora. Este greu!

C. N.: *De care loc vă simțiți cel mai legat?*

Pr. D. S.: De satul meu, de Vlădeni. M-a influențat foarte mult. Înțelegerea dintre oameni o văd cum era în satul meu natal. Natura o privesc prin prisma acelui loc binecuvântat.

C. N.: *Simțiți prezența doamnei preotese lângă Sfinția Voastră?*

Pr. D. S.: O simt adeseori, da! Am trăit o viață întreagă cu ea... era bună, răbdătoare...

C. N.: *Ce vă doriți cel mai mult acum?*

Pr. D. S.: Să mă mântuiesc, să nu mă mai chinuie Dumnezeu prea mult cu slăbiciunea de acum și să mă ajute să ajung la mântuire. Să-mi fie în preajmă mereu...

30 August 1993

FRUMUSEȚEA CON-VORBIRII

(o lume creată spre comunicare întru comuniune)

Costion Nicolescu

Teologia de neasemuită poetică frumusețe a Părintelui Dumitru ne revelează, între altele, și acest fapt de tot mângâietor: omul este făcut de Dumnezeu având însămânțat, în natura lui cea mai intimă, un dor nestins de *comunicare* în vederea *comuniunii*. Setea de comunicare este o componentă care vine din momentul creării omului (în urma unui „sfat" intratreimic), dar și al nașterii fiecărui om în parte (*„noile persoane umane se nasc dintr-o pereche de alte persoane umane, prin puterea lui Dumnezeu, care intră în dialog cu ele"* – I, 380)˙ și care nu va putea fi stinsă decât în comunicarea împlinită a eshatonului, în veșnica adăstare în proximitatea Sfintei Treimi (*„comuniunea eternă după care aspirăm își are originea și împlinirea în deofiinţiimea eternă a Persoanelor treimice divine"* – I, 83), atât cât îi va fi fiecăruia pe putință, pe măsura înfăptuirilor sale în această viață, în această lume.

De la început, omul s-a confruntat cu un sentiment de singurătate. Adam se simțea atât de singur – și ca atare trist – încât Dumnezeu a socotit de cuviință să prelungească actul de creație prin aducerea pe lume a Evei. După cădere, singurătatea omului a devenit mai accentuată, mai apăsătoare. Singurătatea vine în urma unei distanțe prost gestionate, așezată despărțitor între oameni, între oameni și Dumnezeu. Iar depărtarea față de Dumnezeu crescuse îngrijorător și dramatic. Adesea singurătatea devine sfâșietoare, mortală, mai ales pentru firile sensibile și atente delicat la sine și la cei din preajmă. Și asta în ciuda faptului că singurătățile ne sunt populate de ființe dragi, apropiate, prețioase. În ultimă instanță, ele rămân tot singurătăți. Numai Dumnezeu penetrează dincolo de orice singurătate și o poate alina, ba chiar stinge.

Orice comunicare are nevoie de mijloace de exprimare. Cu cât limbajul este mai dezvoltat, mai lucrat, cu atât exprimarea poate căpăta valențe mai poetice și poate ajunge mai lesne la ființa celui căruia îi este destinat mesajul. Dumnezeu l-a gândit și l-a creat pe om ca pe un partener egal de dialog. L-a luat, de pildă, de la început, însoțitor la așezarea creației, prin numirea acesteia. Nu numai că Dumnezeu i-a creat omului, în prealabil, mijloacele adecvate unei bune comunicări, unei împliniri prin comunicare, dar l-a și ajutat să se folosească de ele.

În descoperirea Părintelui Stăniloae, lumea este o lume-lumină (I, 347) și ea *„a fost creată de Dumnezeu ca un dar pentru oameni"* (I, 339), un dar compus dintr-o sumă infinită de daruri, pe toate etajele ierarhice ale Creației. Așadar, Dumnezeu cheamă lumea la un dialog prin daruri, al darurilor. Darurile sunt făcute anume pentru comunicare, pentru exprimarea iubirii și a jertfei proprii pentru un altul, pentru o altă persoană, fie ea Dumnezeu sau omul: *„bunurile lui Dumnezeu ca daruri servesc ca legătură a iubirii între persoane[...], sunt menite să servească comuniunea interpersonală și să fie depășite pentru această comuniune"* (I, 344). Lumea este un dar eminamente dinamic. Ea nu poate fi pusă într-un raft sau într-un sertar al existenței, și îngropată spre păstrare comodă. Lumea este structural rațională, de unde și sensul ei fundamental de mijloc de comunicare între Dumnezeu și om (I, 356). Ea se cere a fi lucrată și folosită spre creștere spirituală continuă (purtându-ne, ca o scară, la sensuri tot mai înalte – I, 357), cultivată în mediul fertil al iubirii adevărate: *„Dumnezeu ne arată nouă iubirea Sa prin lumea ca dar, pentru ca să realizeze un dialog progresiv în iubire cu noi"* (I, 340). Până la urmă: *„lumea e un cuvânt, sau o cuvântare coerentă a lui Dumnezeu către om, într-o înaintare continuă"* (I, 340). Toate sunt create ca să vorbească, ca să spună: stelele, pietrele, plantele, animalele... Dar mai ales omul, fiecare om, căci *„persoana celuilalt este darul cel mai prețios care mă umple de viață"* (I, 192). Toate sunt o parte a spunerii lui Dumnezeu și fiecare poate deveni o parte a spunerii omului, prin lucrarea lui transfiguratoare, adăugată sinergic. Trebuie să știm să dăruim și să ne dăruim, dar, cel puțin în egală măsură, se cere să știm a primi dăruirea și darurile celui care ne caută.

Între persoane apar distanțe. Până la un punct, ele sunt necesare pentru manifestarea caracterului personal al fiecărui ipostas uman (I, 404). Dar distanțele, ne arată continuu Părintele Stăniloae, nu sunt date pentru a rămâne paravane despărțitoare, ci pentru a fi depășite, pentru a fi stinse prin apropiere între întâlnire. Nu numai ținta este importantă, ci și drumul, străbaterea distanțelor. Pe drum se petrec aventurile noastre existențiale cele mai revelatoare, iar Calea este Hristos, El S-a făcut așternut picioarelor noastre (chenoză supremă!), pentru a ne ajuta să ajungem unii la alții, și împreună la Dumnezeu. Omul este într-o neîncetată căutare a întâlnirii cu alți oameni și cu Dumnezeu. În fond întreaga viață a omului, cu întâmplările ei adesea atât de neprevăzute, este un dialog, o suită de întrebări și răspunsuri, un examen neîncetat. Îl întreabă Dumnezeu pe om, Îl întreabă și omul pe Dumnezeu. Căci, în viziunea Părintelui Stăniloae, gândirea și exprimarea oamenilor, prin lucrare, prin gesturi și prin grai, se constituie într-un răspuns la gândirea și „vorbirea" lui Dumnezeu (I, 350). Cu atât mai mult cu cât *„Dumnezeu cel etern Se plasează într-o așteptare în raport cu noi"* (I, 184). Răspunsurile date de om sunt decisive pentru destinul său eshatologic, asta și pentru faptul că sunt total libere (I, 186). Orice comunicare majoră presupune libertate. Dumnezeu respectă libertatea omului tocmai în vederea stabilirii unei comunicări depline, fără limită.

Timpul și spațiul sunt, și ele, distanțe care încearcă adesea greu ființa umană. La Părintele Stăniloae ele nu mai au caracterul „obiectiv" pe care li-l dau filozofii, ci devin medii și mijloace pentru relațiile interpersonale, care pot și trebuie străbătute și depășite prin spirit (I, 203). Astfel, timpul este *„interval între chemarea lui Dumnezeu și răspunsul nostru"* (I, 183), iar spațiul *„mediu al comuniunii cu baza în Sfânta Treime"* (I, 199). Ele pot fi sfințite prin trăire liturgică.

Și trupul este dat omului tot spre mijlocirea dialogului, însoțind îndeaproape sufletul în toate câte le are de spus: *„Destinația trupului este ca spiritul uman să lucreze prin el la transfigurarea sau spiritualizarea întregului cosmos"* (I, 369). Trupul lucrează la transfigurarea lumii, întrucât el însuși este capabil de transfigurare. Fără ajutorul trupului, exprimarea omului este mai săracă, mai abstractă. Acesta este și unul dintre sensurile Întrupării lui Hristos. *„Trupul e o mare taină și trebuie respectat ca atare"* (I, 369), este învățătura pe care ne-o dă Revelația, cu osebire în momentul Schimbării la Față. *„Cea mai mare frumusețe*, ne spune Părintele Stăniloae, *este iradierea spiritului viu prin trupul viu"* (I, 428).

. Vrei să comunici cu cineva când ai ceva să-i spui anume, atunci când el este deosebit de important pentru tine, într-un fel sau altul, când ființa lui îți transmite, prin însăși faptul existenței sale în viața ta, un cuvânt vital din partea lui Dumnezeu, când revărsarea ta devine fertilă și vitală, atât pentru el, cât și pentru tine. Comunicarea adevărată cere deschidere reciprocă totală: *„o persoană nu se revelează, adică nu se deschide decât celui ce însuși i se deschide"* (I, 73). Deschidere deopotrivă a rațiunii și a inimii.

Dacă temeiul și suportul obligatoriu al oricărei comunicări împlinite este iubirea (căci *„un refuz continuu de a răspunde la iubire și de a se oferi va fixa creatura spirituală într-o neputință totală de comunicare"* – I, 194), apoi subiectul și ținta acestei comunicări este totdeauna frumusețea: căutarea ei, descoperirea ei, făurirea ei, comunicarea ei. Fără frumusețe comunicarea ar fi lipsită de sens, sau ar fi un nonsens. Atât lumea din care omul a plecat, cât și cea în care va ajunge, cu ajutorul lui Dumnezeu, sunt lumi ale frumuseții depline, ne-începute și ne-sfârșite.

Există un *dia-log* al persoanelor, dar poate mai presus de acesta există o *con-vorbire* a lor, ajungerea la o împreună-vorbire. Și tăcerea poate deveni atunci cuvântătoare, făcându-se parte a comunicării. Câteodată vom atinge culmi, vom ajunge să grăim celuilalt *denegrăitul*, putem să ne devenim spiritual interiori unul altuia (I, 202) și bucuria noastră va fi, la rândul ei, negrăită, chiar dacă în această lume căzută comunicarea este sortită discontinuității.

Pentru Părintele Dumitru comunicarea nu era teorie, ci act asumat în fiecare clipă, cu tot omul. Era o comunicare cu totul personală. El știa să te asculte atent și să-ți răspundă anume. Cuvântul lui te ajungea și te însoțea pe numele tău. Îl simțeai totdeauna aproape, aproape... Cu tine!... Iar în întâlnirea cu El nu lipsea niciodată Dumnezeu, prezență mângâietoare și încurajatoare. Chipul său, atât în partea vădită, cât și în cea lăuntrică, înaintase până departe pe drumul asemănării...

Destinul ontologic al oamenilor este să se caute unii pe alții, să se întâlnească unii cu alții... Nu există apropiere mai presus decât prietenia, iar prietenia adevărată nu poate fi decât poetică, sărbătoare pascală a comunicării. Nu fără dreaptă judecată Dumnezeu este Cuvântul, ceea ce, în pătrundere etimologică, la români, înseamnă (ne atrage atenția tot Părintele Dumitru) Cel care ne adună împreună la jarul binecuvântat, alinător, al cuvintelor con-vorbirilor noastre între noi și cu El.

TÂLCUIREA PATRISTICĂ A PSALMULUI 50

***„Săvârșind adulter cu femeia oșteanului Urie și apoi uneltind moartea acestuia în război, regele David și-a încărcat sufletul cu două păcate foarte grele, pentru care Dumnezeu l-a mustrat prin profetul Natan (vezi toată istoria în* II Regi *11, 2-17). Fructul literar al acestei nefericite întâmplări a fost* Psalmul 50, *ca expresie a pocăinței pentru o vină recunoscută. Fericitul Augustin notează că nu David cel din păcat trebuie să fie modelul creștinului, ci David cel ce se căiește de păcat. De căzut, poate cădea oricine; important e să se ridice.* Psalmul 50, *ca rugăciune personală de căință și umilință, este cel mai cunoscut, mai popular și mai practicat din cei 150, nu numai în mânăstiri, ci și în rândul credincioșilor obișnuiți; cei mai mulți îl știu pe de rost”*[1].

1. **Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta / și după mulțimea îndurărilor Tale șterge fărădelegea mea.**

„Se poate dobândi puțină milă, dar se poate dobândi și multă milă. Iar David a ales-o pe cea mare. Deci cel ce o vrea pe cea mare, o va afla prin smerenie și blândețe și răbdare și prin alte daruri asemănătoare”[2].

2. **Spală-mă-ntru totul de fărădelegea mea / și de păcatul meu mă curățește.**

Întru totul: „Sintagma **epi plion** înseamnă *mult peste număr, mult peste măsură*; în ultimă instanță: întru totul, exhaustiv. Vechea limbă română l-a tradus prin *mai vârtos*, expresie care nu acoperă sensul și care astăzi este uzată. Textul grecesc realizează și efectul sonor al unei aliterații : **epi plion plinon me** = *spală-mă-ntru totul…*”[3]. Biblia 1688: *Să apucăm fața Lui cu mărturii*. Biblia 1914: *Să întâmpinăm fața Lui întru mărturisire*.

„Să stingem vâlvătaia păcatelor, nu cu apă multă, ci cu puține lacrimi. Multul foc al păcatului e stins și cu o picătură de lacrimi; că lacrimile sting vâlvătaia păcatelor și spală mirosul greu al păcatului”[4].

3. **Că fărădelegea mea eu o cunosc / și păcatul meu înaintea mea este pururea.**

„Avea înaintea ochilor păcatele trecute, ca să nu cadă în altele viitoare. Că o stare sufletească ca aceasta cere Dumnezeu de la noi”[5].

4: **Ție unuia am greșit și răul în fața Ta l-am făcut, / așa ca Tu să Te îndreptățești întru cuvintele Tale / și Tu să biruiești atunci când vei face judecata.**

Răul: „Răul săvârșit cu răutate și obrăznicie, fără ca făptașul să mai fi încercat, ca de obicei, să se ascundă; păcatul conștient de sine, cu asumarea consecințelor”[6].

Tu să biruiești atunci când vei face judecata: „Construcție gramaticală menită să sugereze că acțiunile din propozițiile secundare se vor produce în condițiile prevăzute de propozițiile principale, dar nu sunt cauzate de acestea. Așadar, nu se poate spune că psalmistul a păcătuit cu scopul de a demonstra că Dumnezeu e drept și biruitor, ci că dreptatea și biruința lui Dumnezeu devin evidente atunci când omul păcătuiește și când păcatul său se cere cumpănit în judecata divină. În cazul de față, judecata se cere a fi iertare. Iertând, Dumnezeu nu-Și dezminte dreptatea spuselor și, totodată, Își manifestă biruința asupra păcatului. Partea a doua a versetului va fi citată de Pavel în *Romani* 3, 4”[7]. „Mântuitorul și Domnul este Cel care va sta la judecată, în fața Tatălui, împreună cu noi, cu toți oamenii”[8]. „Este obiceiul Scripturii să exprime cauzal pe unele care trebuie exprimate incidental. Cel care a păcătuit, n-a păcătuit cu scopul ca Dumnezeu să învingă, și nici Dumnezeu n-are nevoie de păcatul nostru ca să Se arate prin acesta învingător”[9]. „Chiar dacă Dumnezeu nu reușește nimic cu purtarea Sa de grijă față de noi, totuși El plinește pe toate cele ale Lui, pentru ca să nu le lase celor ce vor să se poarte cu nerușinare nici o umbră de neștiință sau de îndoială”[10].

5: **Că, iată, întru fărădelegi m-am zămislit / și în păcate m-a născut maica mea.**

„Deși psalmistul pare a invoca impuritatea funciară a omului (vezi și *Iov* 14, 4) drept motivație sau scuză pentru ceea ce a făcut, textul poate fi și o strălfulgerare o conștiinței păcatului originar, o doctrină care va căpăta contur doar prin Apostolul Pavel în *Romani* 5, 12-21”[11]. „Numește profetic pe Eva, mama celor vii; iar dacă a fost zămislit în păcat, totuși el nu era în păcat în clipa nașterii sale și nu este el însuși păcat”[12]. „Scopul de mai înainte al lui Dumnezeu a fost să nu ne naștem prin legătura nunții din strictăciune. Dar călcarea poruncii a adus nunta, fiindcă a greșit Adam, adică a nesocotit legea dată lui de Dumnezeu. Deci toți cei ce se nasc din Adam se zămislesc în fărădelegi, căzând sub osânda protopărintelui. Iar *în păcate m-a născut maica mea* însemnează că Eva, maica cea dintâi a noastră a tuturor, a născut în păcat, ca una ce s-a aprins spre plăcere. De aceea și noi căzând sub osânda maicii, zicem că ne naștem în păcate”[13]. „Necurată e deci firea, prin aceea că a luat asupră-și stricăciunea din neascultare și blestem, împotriva voii lui Dumnezeu”[14].

6: **Că, iată, adevărul l-ai iubit: / cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciunii Tale mi le-ai arătat mie.**

„Că Logosul divin vrea să fim înțelepți, reiese atât din scrierile vechi ale iudeilor, care încă mai sunt în uz la noi, cât și din cele scrise după Hristos și care sunt recunoscute de Biserici ca inspirate”[15].

7: **Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăța, / spăla-mă-vei și mai alb decât zăpada mă voi albi.**

„Botezul este ca un medicament care curățește sufletul de murdăria pe care a contractat-o cugetând la cele ale trupului. De aceea, nu ne îmbăiem în felul iudeilor, după fiecare întinare, ci noi cunoaștem un singur botez mântuitor”[16].

8: **Auzului meu vei da bucurie și veselie, / bucura-se-vor oasele cele smerite. //** 9: **Întoarce fața Ta de către păcatele mele/ și toate fărădelegile mele șterge-le. //** 10: **Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, / și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele.**

„Spunem (acestea) în rugăciunile noastre (…) pentru ca să putem contempla pe Dumnezeu cu inimă curată, singura în stare să-L vadă”[17]. „Cel ce a luptat vitejește cu patimile trupului și a războit cu tărie duhurile necurate și a alungat din ținutul sufletului său gândurile lor să se roage să i se dea inimă curată și să i se înnoiască duh drept întru cele dinăuntru, adică să fie golit cu desăvârșire de gândurile întinate și să fie umplut prin har de gândurile dumnezeiești, ca să devină astfel în chip spiritual o lume a lui Dumnezeu, strălucită și mare, alcătuită din vederi – contemplații – morale, naturale și teologice”[18]. „Căci ai unit cu sufletul un alt duh, al Tău, Dumnezeiesc, pe Care L-ai sălășluit întru cele dinăuntru ale mele; Acesta este cu adevărat Pomul Vieții; în orice pământ, adică suflet de om, ar fi sădit și în orice inimă s-ar înrădăcina, Acesta le arată drept un alt rai foarte strălucitor, împodobit cu tot felul de pomi frumoși și roade felurite, cu mii de flori și crini înmiresmați”[19].

11: **Nu mă lepăda de la fața Ta / și Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine. //** 12: **Dă-mi iarăși bucuria mântuirii Tale / și cu duh stăpânitor mă întărește.**

Dă-mi iarăși: „**apodidomi** = *a da din nou, a restitui, a restaura, a recompune*. Psalmistul se roagă să i se dea bucuria pe care o avusese, dar pe care a pierdut-o prin păcat”[20]. *Cu duh stăpânitor mă întărește*: fie cere înger de pază spre sfat, fie ca propriul său duh să fie întărit de Dumnezeu, pentru a birui ispitele; cel mai bine, le înțelegem pe amândouă acestea ca fiind cerute de către penitent. „Numește pe Duhul bucurie a mântuirii întrucât este pricinuitor de bucurie nesfârșită și dătător al stăpânirii peste patimile din lume. E Duh al mântuirii adevărate, adică al lui Hristos. Numindu-L în multe feluri, i-a spus și inimă curată, și duh drept, deoarece nu este al celor ce n-au inima dreaptă, ci, mai degrabă, îndărătnică și strâmbă, cum zice Psalmistul (100, 4), nu este al celor încă neuniți cu Dumnezeu și care nu s-au făcut părtași de binecuvântarea lui Hristos prin Duhul”[21].

13: **Învăța-voi pe cei fără de lege căile Tale / și cei necredincioși la Tine se va întoarce.**

Îi va învăța și prin cuvânt, ca unul care cunoaște căderea, urmată, însă, de ridicare, cu ajutorul harului, dar îi învață și prin propria sa tulburare de după păcat; astfel, cel ce-ar dori să săvârșească păcate similare, e avertizat o dată în plus asupra urmărilor.

14: **Izbăvește-mă de vina sângelui, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; / bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta. //** 15: **Doamne, buzele mele vei deschide / și gura mea va vesti lauda Ta. //** 16: **Că de ai fi voit jertfă, Ți-aș fi dat; / arderile-de-tot nu le vei binevoi.**

„Trupurile noastre, arse de tot prin post, nu le vei binevoi”[22]. Înfrânările trupului, despărțite de cele ale duhului, nu au nici un preț.

17: **Jertfă lui Dumnezeu: duh umilit; / inima zdrobită și smerită Dumnezeu nu o va urgisi.**

„Smerenia este de mai multe feluri. Smerenia unuia e cu măsură, a altuia fără de hotar. Pe aceasta din urmă o laudă și fericitul profet David, dându-ne ca pildă nu smerenia aceea care pleacă puțin mintea, ci aceea care ne zdrobește desăvârșit”[23]. „Deci până nu se va smeri inima, nu se poate opri din împrăștiere. Iar când omul se smerește, îndată îl încon-joară mila și atunci inima simte ajutorul lui Dumnezeu. Pentru că află o putere de încredere ce se mișcă în ea”[24]. „Pe slugile cele cu judecata sănătoasă nu-i îndreaptă atât pedepsele și osândele, cât binefacerile și conștiința că nu sunt pedepsiți după cât merită pentru păcatele lor”[25]. „Smerenia nu se dobândește prin încovoierea grumazului, prin rânceze-ala coamei, sau prin haina neîngrijită, aspră și soioasă, în care mulți socot că stă toată virtutea; ci ea vine din inimă zdrobită și stă în duh de smerenie”[26]. „Mintea care se roagă neîmprăștiat strâmtorează și frânge inima, iar inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi”[27]. „Fiindcă toată osârdia și toată nevoința cu multe osteneli care nu ajunge la iubire în duh umilit e zadarnică și n-ajunge la nimic folositor”[28]. „Ce e mai viteaz decât o inimă înfrântă și smerită, care pune pe fugă fără osteneală cetele demonilor, întorcându-le înapoi?”[29]. Și unul ca acesta „e iertat, ca unul care vrea să stăruie până la sfârșit în fapte ca acestea, umblând în smerenie și în inimă zdrobită; căci făcând așa și fiind astfel, își luminează sufletul în fiecare zi, ajutat la aceasta de împărtășirea celor Sfinte, și se înalță mai repede spre o curăție și sfințenie desăvârșită”[30].

18: **Fă-i bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, / și să se zidească zidurile Ierusalimului. //** 19: **Atunci vei binevoi jertfa de dreptate – // prinosul și arderile-de-tot –, / atunci vor pune pe altarul Tău viței.**

Dacă arderea-de-tot o privim ca semn al ascezei trupești, ca mai sus, iată că ea este primită de Dumnezeu, dacă i-a premers și s-a însoțit cu smerenia și, mai în amănunt zis, cu virtuțile sufletești. „*Atunci*, când? Când vine Domnul nostru, Marele Arhiereu, Care aduce jertfa cea fără de sânge și o primește”[31].

Pr. Ioan Sorin Usca

1. B[iblia]B[artolomeu]V[aleriu]A[nania], p. 672.
2. Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovnicești*, 91.
3. BBVA, p. 672.
4. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, VII.
5. *Ibid.*
6. BBVA, p. 672.
7. BBVA, p. 672.
8. Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, XV, 3.
9. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 19.
10. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXXVII, 4.
11. BBVA, p. 672.
12. Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 100, 7.
13. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Întrebări, nedumeriri și răspunsuri*, 3.
14. Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, VI.
15. Origen, *Contra lui Celsus*, III, 45.
16. Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XV.
17. Origen, *Contra lui Celsus*, VII, 45.
18. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele gnostice*, 179.
19. Sf. Simeon Noul Teolog, *Imne*, XLVII.
20. BBVA, p. 673.
21. Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, XI, 12.
22. Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, XXV, 58.
23. Id., *Omilii la Matei*, XV, 2.
24. Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfintele nevoințe*, XXI.
25. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, IX, 5.
26. Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire și despre cunoștință*, 124.
27. Marcu Ascetul, *op. cit.*, 34.
28. Sf. Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, I.
29. *Ibid.*, II.
30. *Ibid.*, IV.
31. Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovnicești*, 201.

ION COJA
despre limba şi istoria românilor

În seara zilei de 20 noiembrie a. c., Biblioteca Judeţeană "ASTRA" şi Fundaţia "George Manu" au prilejuit iubitorilor cărţii din Sibiu întâlnirea cu scriitorul, profesorul universitar şi parlamentarul Ion Coja, care şi-a lansat trei volume: *Îndreptarea îndreptarului ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, *Holocaust în România?* şi *Situaţia evreilor din România: 1939-1941*, prezentate de Gabriel Constantinescu (Sibiu) şi Mircea Nicolau (Bucureşti).

Întâlnirea s-a dovedit a fi şi una de suflet, autorul mărturisindu-şi de la început mândria de a avea rădăcini pe aceste meleaguri, căci bunicii materni erau răşinăreni. De la astfel de oameni simpli şi de la mama sa, Ion Coja a învăţat limba română, "al cărei miracol este unitatea lingvistică pe un spaţiu atât de mare". În elaborarea lucrării *Îndreptarea îndreptarului ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, criteriul de selectare a ceea ce este corect sau incorect în limbă a fost rostirea românească deprinsă de autor în casa părintească şi *limba vorbită*, în general, căci în "îndreptarul" elaborat de Academia Română "nu tot ce există în limba română e şi românesc" (Ion Coja). "Volumul e închinat lingvistului Alexandru Graur, de la care am deprins o anumită atitudine faţă de faptele de limbă", a mai menţionat autorul.

În atenţia lui Ion Coja a stat şi o altă problemă esenţială a poporului român: istoria. *Holocaust în România?* şi *Situaţia evreilor din România* sunt printre primele cărţi cu o asemenea tematică din istoriografia română. În prefeţe şi în cuvântarea ţinută în mijlocul sibienilor, Ion Coja a subliniat că *în România nu a existat un holocaust al evreilor*. Pentru a-şi susţine afirmaţiile, cercetătorul a apelat la documente de arhivă, dar şi la scrierile altor cercetători, "de origine evreiască, şi nu români precum Dan Berindei" (Ion Coja). În acelaşi sens, pentru autor, o probă elocventă este şi faptul că volumul *Situaţia evreilor din România*, tipărit pentru prima dată în 1994, a fost interzis şi dat la topit [pentru a nu se afla adevărul şi a se perpetua minciuna].

Vorbitorii, între care Corvin Lupu şi Tiberiu Costăchescu, au accentuat importanţa faptului că un cercetător român se apropie de o problemă delicată din istoria recentă a României şi că adevărul trebuie căutat prin studierea completă şi obiectivă a arhivelor.

Maria SPĂTARIU
(consemnare apărută în ziarul *Tribuna* din 22 noiembrie 2003, p. 11)

Două îndreptări

Referitor la necrologul lui Ion Ioanid apărut în numărul pe noiembrie al revistei noastre, cititoarea **Daniela Bolocan** (Augsburg, Germania) ne semnalează două inexactităţi. Îi mulţumim, ne cerem scuze şi îi rugăm pe cititori să aibă în vedere cuvenitele îndreptări:

** Cartea lui Ion Ioanid **Închisoarea noastră cea de toate zilele**, a apărut în a 2-a ediţie, la Editura Humanitas, nu într-un singur volum, ci în trei volume.*

** Tatăl lui Ion Ioanid nu a fost "un mic boiernaş de ţară", ci o personalitate a timpului său, prieten bun cu Octavian Goga şi Păstorel Teodoreanu, fost subsecretar de stat în guvernul Goga-Cuza, binefăcător şi susţinător al multor orfani şi elevi săraci. A contribuit de asemenea mult la ridicarea şi modernizarea localităţii Ilovăţ, unde îşi avea moşia.*

În acest timp, în care apar atât de multe neadevăruri, mi-am permis să vă semnalez aceste erori pentru a rămâne în spiritul de extraordinară acurateţe care-l caracteriza pe Ion Ioanid. Ar fi păcat ca o revistă de prestigiu, pe care o citim cu interes, să publice inexactităţi despre un om atât de minunat...

FALSELE SACRALIZĂRI

De la viţelul de aur...

Efemerul, atunci când se supraestimează, deşi măcinat continuu de dinţii lui Chronos, caută asiduu în perisabil picătura de veşnicie. Piatra şi metalul, prin longevitatea lor extinsă spre milenii, au condus dalta cioplitorilor către închipuiri ale unei veşnicii tangibile.

La Chicago, un Michael Jordan din bronz, plutind suspendat deasupra unui coş de basketball, a devenit loc de pelerinaj pentru suporterii dezamăgiţi, televizaţi în direct pe reţeaua naţională a Americii, prosternându-se cu fruntea la pământ, implorându-l pe idolul lor să revină în NBA (campionatul naţional de basketball al Americii), după un interludiu de doi ani petrecuţi ca jucător de baseball într-o echipă obscură. Erau invocări idolatre către o cioplitură a unui biet om, devenit cel mai faimos jucător al lumii, adulat pentru nişte calităţi fizice dăruite lui din belşug de către Creator.

Oamenii au uitat a se ruga Ziditorului, dar ştiu să se închine zidirii căzute în mrejele celebrităţii de o clipă. Oamenii plăcerilor, dacă nu-L mai au pe Dumnezeu, se închină unei statui născocite de ei, precum poporul lui Israel viţelului de aur, la poalele Muntelui Sinai, în vreme ce Moise urca pe pisc pentru a primi îndrumările divine...

Vă mai amintiţi silueta avântată a lui Stalin din Parcul Herăstrău, care după moartea "tătucului", în 1953, a dispărut peste noapte? Oare nu tot aşa s-a întâmplat şi cu nu mai puţin triumfala statuie a "marelui" Lenin din Piaţa Scânteii (azi a Presei Libere), demontată în 1990 de braţul vânjos al unei macarale, spre o reciclare incandescentă în vreun cuptor anticipativ?

Adoratorii lui Lenin au avut însă grijă să păstreze în Mausoleul din Piaţa Roşie cadavrul cosmetizat al idolului comunist, spre îndelunga amintire a celui care, prin revoluţia stârnită la 1917, a îngenuncheat Rusia pravoslavnică ateismului, fără să fi bănuit însă că toţi cei care au fost asasinaţi pentru dreapta credinţă, în frunte cu familia ţarului Nicolae, au ţâşnit mucenicește în ceruri în ceata sfinţilor.

Cine oare îşi mai aminteşte astăzi de numeroasele statui şi portrete ceauşiste? Pe unde putrezesc? Cu aroganţa profeţilor mincinoşi, Ceauşescu declarase în mai multe rânduri că în anul 2000 religia va dispărea din România şi va fi înlocuită cu ateismul ştiinţific, dar propria lui dispariţie nu a prevăzut-o; furia oarbă ce-l călăuzea spre demolarea bisericilor îi acoperise mintea cu negurile planurilor megalomane, cu palate şi străzi mai mari decât cele din Paris, tinzând astfel, prin proporţii şi grandoare, spre o eternitate din care, firește, el însuşi se visa a fi făcut parte.

Monstruozităţile pământeşti ale comunismului marxisto-leninisto-stalinist au condus milioane de sfinţi în ceruri. De aceea, strategia actuală a răului, voalat în himerice imagini paradisiace, este profund schimbată. Anticreştinismul nu mai este impus prin forţa legii, ca pe vremea "dictaturii proletare". Arestările, prigoana au fost subtil înlocuite cu sugestiile ambalate în poleiala occidentală coruptibilă a imaginilor moderne europene sau transatlantice.

...la monştrii sacri

Mania grandorii atinge nu doar pe cei glorificaţi, ci şi pe glorificatori, pe linguşitorii de duzină, sau, mai grav, de talent, ale căror producţii pseudoartistice adulează slava deşartă a sărmanelor personaje căzute în cumplita amăgire a măririlor lumeşti, orbite de ditirambele celor din jur, cărora ajung să le dea crezare şi să le răsplătească generos. Se produc dizgraţioase spectacole la care sunt doriţi şi invitaţi cât mai mulţi participanţi, a căror prezenţă întăreşte "autenticitatea" ceremoniei, unde se decernează titluri, decoraţii, trofee, conform unor pseudoierarhii "valorice", inventate *ad-hoc*.

Astfel, a apărut un firmament de "stele" ale ecranelor, cu nume generate la Hollywood, inspirate din limbajul astronomic, preluate şi de naiva Europă: *star, superstar, megastar*, iar mai apoi un termen care se doreşte a fi deasupra celorlalte, un fel de suprem titlu, la care doar vârfurile *showbusiness*-ului pot spera să ajungă, anume *sacred monster* ("monstru sacru"), o sintagmă profanatoare, o ilustrare recentă a vechii dorinţe luciferice de a-şi aşeza un tron deasupra tronului Celui Preaînalt, precum ne spune cuvântul Scripturii, adică de a-şi instaura în lumea de azi o imagine fie şi monstruoasă, dar admirată, glorificată, venerată, ba chiar sacralizată. Cum? Prin cei care i se supun şi îi execută cel mai bine planurile malefice.

Monstrul prin excelenţă este superlativul negativ al urâtului şi al răului de proporţii gigantești, aşa cum vedem tot mai frecvent în invazia producţiilor hollywoodiene, menite a răsuci mintea oamenilor spre ceea ce ei numesc *scary movies* (filme de groază, înfricoşătoare), filme în care valorile morale ale omenirii sunt anulate, spre a fi înlocuite de fiorii macabri ai bestiilor care înghit oameni vii, ca în *Jawls, Jurassic Park* sau *Odyssey 2001*. Acestor pelicule le-au urmat alte sute de aceeaşi factură, vizionate de milioane şi milioane de spectatori, a căror percepţie – apoi atitudine culturală, morală şi socială – se schimonoseşte şi se modifică după chipurile şi acţiunile de pe ecran – violente, morbide şi antiumane, ca un adevărat preludiu al iadului pe pământ.

(Va urma)

Alexandru Mihail Niţă

De la Răsărit...

... la Apus

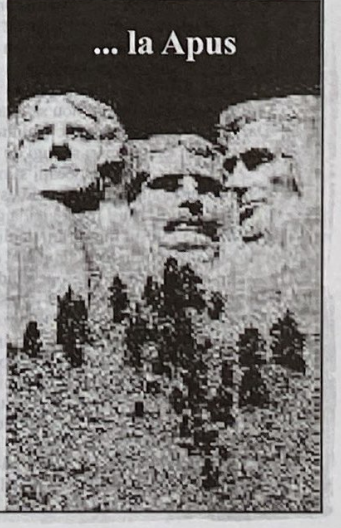

Divina Comedie a lui Dante Alighieri

într-o nouă versiune românească de **Răzvan Codrescu**

Închin cu smerenie această tălmăcire memoriei ilustrului romanist şi dantolog ***Marian Papahagi***

Cei doi poeţi pătrund în *a noua bolgie* din cel de-*al optulea cerc* al infernului, unde *semănătorii de schisme şi discordii*, cu mădularele crăpate sau desprinse de trup, dau ocol bolgiei şi sînt hăcuiţi cu spada de cîte ori ajung în dreptul diavolului care le veghează osînda. Dante are prilejul să stea de vorbă cu Mahomed (care-l crede, pînă la lămurirea adusă de Vergiliu, un osîndit între ceilalţi), apoi cu contemporanul său Pier da Medicina, cu sfetnicul Mosca dei Lamberti şi cu trubadurul Bertran de Born, care-şi duce în braţe capul retezat, oferind cea mai zguduitoare imagine din întregul cînt. Îl vede şi pe tribunul Curio (după Lucan, instigatorul lui Cezar la trecerea Rubiconului), dar acesta nu poate vorbi, avînd limba tăiată.

INFERNUL
CÂNTUL 28

Cine-ar putea întocmai să exprime
priveliştea aceea-nsîngerată,
chiar de-ar vorbi pe larg şi fără rime?
Neputincioasă limba se arată,
că-n graiul nostru şi-n lumeasca minte
nu-ncape atîta taină-nfricoşată.
De-ai sta s-aduni cu toată luarea-aminte
pe cîţi din biata Puglie-şi vărsară,
cînd cu troienii, sîngele fierbinte,
ca şi pe cei ce lung războI purtară,
cum fără greş Tit Liviu însuşi scrie,
şi-nele droaie-n urma lor lăsară,
cu cei loviţi de-a rănilor urgie,
cînd războnarea lui Guiscard i-atinse,
ori cei ce dau prin oase mărturie
şi-azi la Cepran, unde trădarea prinse
printre pugliezi, sau Tagliacozzo, unde
Alard bătrînul fără arme-nvinse;
de şi-ar vădi aceştia, de oriunde,
ciuntirea lor, şi tot nimic n-ar fi
pe lîngă cîte-a noua vale-ascunde!
Nici un butoi, din doage de-ar sări,
nu crapă-n halu-n care, despicată
din barbă-n noadă, o umbră se ivi,
cu mătăraia-n poale atîrnată,
vădindu-şi rînza şi desaga-n care
e hrana-n murdărie preschimbată.
De cum simţi privirea-mi scrutătoare,
căscîndu-şi pieptul, mă-ndemnă din gură:
"Aminte ia cît mă desfac de tare!
Aminte ia la Mahomed ce-ndură!
Iar dinaintea-mi pătimeşte-Ali,
al cărui chip e tot o crăpătură.
Şi toţi ceilalţi, pe care-i vezi aci,
semănători de rîci şi dezbinare,
tăiaţi în două-n veci vor pătimi.
Un diavol crud sălaş pe stînci îşi are
şi spada şi-o împlîntă negreşit
din tagma-aceasta-a noastră-n fiecare,
cînd locu-l isprăvim de ocolit;
căci ni-s închise rănile-nainte
ca-n dreptul lui din nou să fi sosit.
Dar tu, ce stai pe stînci şi iei aminte,
au cine eşti, de pari să fugi de chinul
primit din partea judecăţii sfinte?".
"Nici moartea nu-l ajunse, nici destinul",
grăi Virgil, "nu-l mînă-aici la greu,
ci spre folosul minţii lui, deplinul,
prin iad, din brîu în brîu, ţinut sînt eu,
ce-s mort demult, să îi deschid cărare:
s-o ştii cum ştii c-acesta-i glasul meu".
Atunci mai mulţi de-o sută cu mirare
stătură-n loc, zgîindu-se la mine
şi-uitîndu-şi parcă chinul lor cel mare.
"Lui Fra Dolcin să-i spui să facă bine,
tu, ce din nou spre soare vei sui,
de nu-i grăbit pe-aici a se ţine,
merinde să-şi adune, ca de-o fi
să-l prindă iarna, nu cumva să-l bată
cei ce altminteri nu l-ar dovedi",
Cu talpa spre-a se duce ridicată
îmi spuse Mahomed acestea toate,
apoi zori cu ea-n pămînt lăsată.
Şi-un altul, ce-avea nările crăpate
pînă la pleoape, şi-o ureche doar,
iar gîtul numai găuri zdrumicate,
oprit şi el să vadă lucrul rar,
mai iute decît alţii beregata
scăldată-n sînge şi-o căscă amar
şi zise: "Tu, cel nemuncit cu gloata,
pe care sus, în ţara mea, latina,
că te-am văzut să jur mai c-aş fi gata,
să-ţi aminteşti de Pier da Medicina,
de-o fi să mai revezi cum se mlădie
de la Vercelli-n Marcabò colina.
Iar cei ce-n Fano-s mai de soi să ştie
din gura ta, şi Guido, şi-Angiolel,
că, de nu minte-a noastră profeţie,
zvîrliţi sfîrşi-vor, puşi în saci la fel,
pe-aproape de Cattolica, în mare,
trădaţi fiind de un tiran mişel.
Neptun, din Cipru în Majorca, atare
prigoană nu văzu, de care nu-s
nici grecii toţi şi nici piraţii-n stare!
Căci trădătorul chior, cui e supus
acel meleag pe care-un duh de-aci
ar vrea picioru-n veci să nu-l fi pus,
să vină-a sta de vorbă-i va momi,
şi-apoi de rugi folos n-or mai avea
pe la Focara vîntu-a-l îmblînzi".
Iar eu spre el: "De vrei cu gura mea
să-ţi port în lume vestea, arată-mi cine
să nu fi pus picioru-acolo-ar vrea".
Atunci, din pîlcul umbrelor vecine
el pipăi o falcă şi-o deschise,
pufnind: "E-aci, dar limba nu-l mai ţine.
El, surghiunitul, lui Cezar îi zise
să n-aibă îndoieli, căci ezitarea
amînă-n van plinirea celor scrise".
O, cum îl copleşea înfricoşarea
pe Curio, cel cu limba retezată,
aşa semeţ cîndva cu cuvîntarea!
Iar altul, ciung, prin ceaţa-ntunecată,
tinzînd în sus cu sîngerînde cioate,
încît el faţa şi-o mînjise toată,
strigă: "Să uiţi de Mosca nu se poate,
ce zise – vai! – «Făcutu-i bun făcut»,
fiind sămînţă rea Toscanei toate".
"Şi moarte viţei tale", n-am putut
să nu adaug, marea-i întristare
sporind-o atît încît pieri tăcut.
Iar eu, cu rîvna mea iscoditoare,
văzui ceva ce m-aş codi să spun,
de n-aş avea deplină-ncredinţare;
ci cugetul, care-i tovarăş bun
celui ce pur în sinea lui se ştie,
mă-ndeamnă-n el temeiul să mi-l pun.
Un trunchi fără de cap îmi fuse mie
dat a vedea – şi-l tot revăd în gînd –
păşind pe-acolo-n tristă cîrdăşie;
el îşi purta, ca pe o torţă-arzînd,
în mîini tăiatul cap, ţinut de chică,
şi se uita spre noi, din greu oftînd.
Părea din sine faclă că-şi ridică
şi doi în unul şi-unu-n doi îşi cată
sălaş, cum doar prin pronie se explică.
Cînd drept sub punte-ajunse, dintr-odată
cu braţul ţeasta şi-o întinse-n sus,
ca mai de-aproape vorba-i să răzbată
spre noi: "Vezi bine-acum la ce-s supus,
tu, suflet viu ce printre morţi te-mbii:
e oare chin de-acesta mai presus?
Spre-a-mi duce vestea-n lumea celor vii,
află că sînt Bertran de Born, cel care
vlăstar regesc cu sfatul meu smintii.
Eu între fiu şi tată dezbinare
făcui precum Ahitofel cîndva
între-Absalom şi David, craiul mare.
Cum vrui pe cei legaţi a-i dezbina,
îmi port, vai mie, capul fără minte
de trunchi desprins, închipuind aşa
plinirea spusei: «Dinte pentru dinte»".

NOTE

Versurile 8-9: Începe enumerarea bătăliilor celebre ce s-au dat de-a lungul timpului în Italia meridională (Apulia sau Puglia), încă de cînd troienii, conduşi de Enea, puseseră piciorul acolo.
Versurile 10-12: Referire la al doilea război punic. Istoricul roman Titus Livius, povesteşte că, după bătălia de la Cannae (216 î. Hr.), Hannibal umpluse trei banițe cu inelele adunate de la romanii căzuți în luptă.
Versul 14: Normandul Robert Guiscard, duce al Pugliei şi Calabriei (1059-1084), cucerise, după lupte aprige, mai tot sudul Italiei.
Versurile 16-18: Aluzie la războaiele de cucerire purtate de Carol I de Anjou pentru cucerirea regatului napolitan (1266-68). La Ceprano, Manfredi fusese trădat de ai săi (el va fi ucis ulterior în bătălia de la Benevento). La Tagliacozzo (fortăreaţă din Abruzzi) s-a dat bătălia finală, în care a căzut şi Corradino, fiul (sau nepotul) lui Manfredi. Carol a beneficiat de un sfătuitor viclean, Alard de Valéry ("Alard bătrânul").
Versul 31: Este vorba chiar despre întemeietorul islamismului (sec. VII), ţinut de Dante printre schismatici. O legendă medievală pretindea că Mahomed ar fi fost cardinal şi că ar fi întemeiat noua religie numai ca să se răzbune pe Biserică pentru faptul că n-a fost ales papă!
Versul 32: Este vorba de vărul, discipolul şi ginerele lui Mahomed, devenit – după moartea acestuia – şeful unei secte mahomedane (pentru Dante, un fel de "schismă a schismei").
Versul 36: Ca unii ce au semănat *în-doiala*.
Versul 55 şi urm.: Fra Dolcino (originar din Novara): călugărul Dolcino Tornielli, fruntaşul cu pretenţii de profet al sectei "Fraţilor apostolici" (ce propovăduia comunizarea averilor), vânat într-o lungă "cruciadă" de papa Clement V, din faţa căruia s-a refugiat pe muntele Zebello, de unde a fost silit să se predea (din pricina vremii rele şi a lipsei proviziilor), sfârşind ars pe rug (1307).
Versurile 73: Pier da Medicina (probabil din familia Cattani): personaj destul de obscur, despre care se bănuieşte că s-ar fi îmbogăţit semănînd discordia între mai marii din Bologna şi Rimini.
Versul 76 şi urm.: Guido del Cassero şi Angiollelo da Carignano – alte două personaje obscure. Nu se ştie nimic despre trădarea la care face aluzie Dante în continuare.
Versurile 85: "Chior" era Malatestino Malatesta, stăpîn peste Rimini.
Versul 90: Pe mare, în dreptul acestui munte (dintre Cattolica şi Pesaro), se stîrneau adesea furtuni violente.
Versurile 97-99: Acest Curio, tribun "surghiunit" de la Roma, l-ar fi determinat pe Cezar să treacă Rubiconul, ceea ce declanşase războiul civil.
Versul 106 şi urm.: Mosca dei Lamberti: cel ce determinase familia Amidei să-l asasineze pe Buondelmonte dei Buondelmonti, fostul lor ginere, întărindu-şi îndemnul prin cuvintele: *Cosa fatta capo ha* (traduse aici prin: "Făcutu-i bun făcut"), asasinat ce învrăjbise şi mai mult faţiunile florentine rivale ale guelfilor şi ghibelinilor (1215). Exilaţi din cetate în 1258, membrilor familiei Lamberti li se pierde urma către 1280.
Versurile 134-136: Bertran de Born: faimos trudadur provensal (cca 1140-1215), călugărit spre bătrîneţe, despre care se spune că-l învrăjbise pe Regele Angliei, Henric II, cu fiul său, Henric cel Tînăr (*re giovane*).
Versurile 137-138: Cf. *II Regi*, capitolele 15-17.
Versul 142: În original: *Cosi s'osserva in me lo contrapasso*. Referire la legea talionului (*lo contrapasso*) din Vechiul Testament (cf. *Ieşirea* 21, 24, sau *Deuteronomul* 19, 21), care funcţionează în tot *Infernul* dantesc, pedepsele fiind legate de felul de a păcătui al fiecărui osîndit.

POEZII "LEGIONARE" DE EPOCĂ TRADUSE ÎN ITALIANĂ DE CLAUDIO MUTTI

Cînd este vorba de poezia "legionară", astăzi este invocat de obicei Radu Gyr, "bardul" Legiunii. Se ignoră însă faptul că figura harismatică a lui Corneliu Codreanu şi samavolnica sa asasinare (30 noiembrie 1938) au făcut o impresie puternică asupra contemporanilor, inclusiv asupra celor mai mari poeţi ai momentului, care, chiar fără să fie încadraţi în Legiune, l-au omagiat pe Căpitan şi au presimţit că moartea lui reprezintă o cumpănă a vieţii naţionale.

"Uitarea românească" este amendată parcă de această iniţiativă a unui străin – profesorul şi editorul italian Claudio Mutti – de a selecta şi a tălmăci cele mai de seamă dintre aceste omagii lirice, acum, la 65 de ani de la tragica ieşire din scenă a celui mai fascinant, mai controversat şi mai nedreptăţit personaj al istoriei româneşti din secolul XX.

După ce în numărul trecut am publicat, atît în original, cît şi în versiune italiană, poeziile semnate de Aron Cotruş şi Ion Barbu (Dan Barbilian), în numărul de faţă publicăm alte două texte: *Făt-Frumos* (1938?) de Tudor Arghezi şi *Noiemvrie* (1943) de Lucian Blaga, despre aceasta din urmă avînd însă îndoieli că l-ar fi avut în vedere pe Codreanu (chiar dacă simpatia discretă a lui Blaga faţă de acesta este bine atestată).

În acest număr: Tudor Arghezi şi Lucian Blaga

TUDOR ARGHEZI (1880-1967)

Făt-Frumos

Unde-a plecat, călare, Făt-Frumos,
De nu se mai zăreşte nicăierea,
Oricât şi-ar pune soarele puterea,
Oricât s-ar pogorî luna de jos?

Munţii pustii, cu piscurile cată
Mâhniţi, din cer, în valea de granit,
Ca să-l mai vadă, cel puţin o dată,
Viu dacă-i viu, sau mort de-o fi murit.

Cântecul lui, de care ţara toată
Era învăluită ca-ntr-un vis,
De sta şi ochiul şoimilor închis
În ascultare, s-a oprit deodată.

S-a rupt din codri, s-a pierdut din şes
Şi, goală ca de suflet, tristă, ţara
Nu mai găseşte parcă înţeles
De ce e ziuă şi se lasă seara.

Fluierul lui cânta şi-n cingătoare,
Şi zeci de sate albe, fermecate,
Cu sute de feciori şi de fecioare,
Îl ascultau doinind pe înnoptate.

Se deşteptau cu doina lui în zori,
Se-ndrăgosteau la cântecele sale
Şi se simţeau logodnicii uşori
Şi mai frumoşi, călcând în iarba moale.

Împrietenit cu cerbii şi mistreţii
Şi nins cu fluturi jucători în cete,
Jivinele-l priveau ca nişte fete
Şi cu sfiala dulce-a tinereţii.

Unde-a plecat că n-are nimeni ştire
Fătul-Frumos, cu negre plete grele,
Cu ochi albaştri, plini ca de mărgele,
Şi cu sprînceana-n jurul lor subţire?

A coborât din munţi, pe stânci, călare,
Şi patru nopţi a scăpărat pământul,
De sub copitele nerăbdătoare,
Ce s-au luptat cu cremenea şi vântul.

Şi luându-şi fluier, însă şi secure,
Şi arme grele,-n mâna lui uşoare,
Trecu ca o săgeată prin pădure
Şi ca un fulger purtător de soare.

El străbătu-n galop întreaga ţară,
Iar Dunărea nevrând să-i facă loc,
O spintecă, zburdând, pe la mijloc
Cu pieptu-n unde şi cu coifu-afară.

Şi s-ar fi zis că negrul armăsar,
Cu nările suflând la faţa apei,
Pe Dumnezeu îl duce, sau măcar
Pe un trimis al lui Traian şi-al Papei.

Neamul ursuz din ţărmul de sub lună,
Neam trist, urât, şi hâd, şi sângeros,
Ameninţase doinele lui Făt-Frumos,
Mândria lui şi voia lui cea bună.

Iar Făt-Frumos, oprindu-se din cânt
Simţi, din sânge, flăcări că se-adună,
Şi-n glas, în vorbe,-n pâine şi pământ,
Dogoarea cerului străbună.

Şi o lumină nouă-n viaţa lui,
Şi o chemare din Tării şi noapte –
Şi-n toate glasul nu ştia al cui,
Şi un îndemn de semne şi de şoapte

Nemaiştiute, nemaiîncercate,
Ce se iscau şi se topeau în salbe,
Că lua văzduhul chipuri aripate
Şi se-ngroşau într-însul forţe dalbe.

Se ridicau talaze mari de mare,
Frunza suna ca zalele, şi-o zare
Era ca o tipsie izbită de săgeţi.
Murmur de fier şi şuier de urale,
Într-o urzire crâncenă de vieţi,
De lănci împiedecate în zăbale.

Acum s-a dus duşmanul să-l răpuie:
Ori să-l înece-n sânge şi-n vâltoare,
Ori bezna lui zidită să descuie –
În stare şi de milă, dar şi de necruţare,

Cum va voi, căci vrednicul urmaş
Al lui Ştefan şi Ţepeş împreună
Ridică şi altare din stei pentru vrăjmaş,
Dar şi ţepoaie-nalte, cu proţăpirea bună.

Tu, Ţară, -aşteaptă cântecele iar
Să se strecoare-n ramuri liniştit,
Din răsăritul mare-n asfinţit,
De la hotar până-n hotar.

Făt-Frumos

Dove mai sarà andato Făt-Frumos,
sul suo cavallo, ché non lo si vede
in nessun luogo più, per quanto il sole
alto risplenda e si abbassi la luna?

Deserti e afflitti, per l'ultima volta
dal cielo i monti con lor cime vogliono
vederlo nella valle di granito,
vivo se è vivo, oppur morto se è morto.

Il suo canto, che tutta questa terra
circonfondeva tal quale in un sogno,
sì che anche l'occhio dei falchi restava
chiuso in ascolto, s'è interrotto a un tratto.

S'è staccato dai boschi ed è scomparso
dal piano; triste, come priva d'anima,
questa terra non trova più ragione
che ci sia il giorno e discenda la sera.

Suonava il flauto suo; intorno, decine
di candidi villaggi affascinati,
centinaia di giovani e di vergini
ne ascoltavan le doine all'imbrunire.

Si svegliavano all'alba alla sua doina,
si innamoravan alle sue canzoni;
si sentivan leggeri i fidanzati
e più belli, calcando l'erba soffice.

Farfalle ballerine nevicavano
su lui a schiere; amico di cinghiali
e di cervi, le fiere lo guardavano
come fanciulle amabilmente timide.

Nessuno ha idea di dove mai sia andato
Făt-Frumos dalla chioma folta e nera,
dagli occhi azzurri come lapislazzuli,
dalle sottili sopracciglia arcuate?

Giù dai monti, a cavallo per le rupi,
è sceso e quattro notti ha sfavillato
la terra sotto gl'impazienti zoccoli
che han lottato col vento e con la pietra.

Prese il flauto, ma prese anche la scure
e armi pesanti, in mano a lui leggere;
e passò, come freccia per il bosco,
come fulmine apportator di sole.

Attraversò tutto il Paese; e quando
il Danubio non volle dargli il passo,
lo fendette balzandovi nel mezzo,
col petto in acqua e con il casco fuori;

e quel nero stallone che sbuffava
con le nari a fior d'acqua, avresti detto
che trasportava Dio, o quanto meno
un messo di Traiano oppur del Papa.

La razza tetra, laida e sanguinaria
che dimora nel mondo sublunare
minacciava le doine e la bellezza
fiera di Făt-Frumos, la sua gaiezza.

E Făt-Frumos, interrompendo il canto,
sentì nel sangue divampare fiamme;
nella voce, nel pane e nella terra
il calore sentì del cielo avito.

E nella vita sua una luce nuova,
e un appello veniente dalle Altezze
e dovunque una voce sconosciuta
e un esortar di segni e di sussurri

ignoti fino allora, che sorgevano
per dissolversi l'uno dopo l'altro,
mentre in ciel comparivano figure
alate, esseri bianchi si affollavano.

Si alzavan grandi flutti, risuonava
come giaco il fogliame e l'orizzonte
era come un vassoio sagittato.
Clamor di plausi e murmure di ferro
in una tessitura sanguinosa
di esistenze e di lance raffrenate.

Ora il nemico è andato ad ammazzarlo;
che lo anneghi in un vortice di sangue
o disserri la sua tenebra fitta,
misericorde ma senza pietà,

come vorrà, ché il degno successore
di Stefano e di Vlad Impalatore
alza per l'avversario are di roccia,
ma pure forche, erette e ben piantate.

Tu, o Patria, attendi che di nuovo i loro
canti si insinuin silenziosamente
tra i rami, dall'oriente all'occidente,
e dall'una frontiera fino all'altra.

LUCIAN BLAGA (1895-1961)

Noiemvrie

Foaie udă, mătrăgună –
picurii prin fagi răsună.

Văgăuni şi scorburi cască,
umbre doar mai vin să pască.

Fauni vechi şi roşcovani
scîncet dau sub bolovani

şi pe căile amiezii
se pătrund de neguri iezii.

Se aştern prin adăposturi
zile moarte, stinse rosturi.

Rod al inimii, de apă,
creşte lacrima-n pleoapă.

Am pierdut, vai, ce-am pierdut?
Vatră caldă, drum bătut.

Am pierdut soare şi lună.
Golul cine mi-l răzbună?

Novembre

Foglia umida, mandragora,
suonan tra i faggi le gocce.

Si spalancan forre e gole,
vengon solo ombre al pascolo.

Vecchi satiri rossicci
mugolan dietro i macigni,

e i capretti nel meriggio
sono avvolti dalla tenebra.

Giaccion dentro ai nascondigli
giorni morti, voci estinte.

Frutto acquatico del cuore,
nasce il pianto tra le palpebre.

Ho perduto, ahi, che ho perduto?
Il sentiero, il focolare.

Ho perduto sole e luna,
chi compenserà il mio vuoto?

TÂRGUL DE CARTE «GAUDEAMUS» – BUCUREŞTI, 26-30 NOIEMBRIE 2003

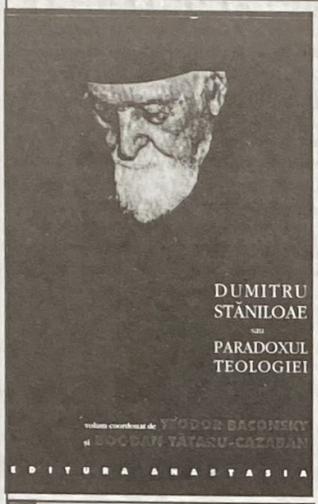

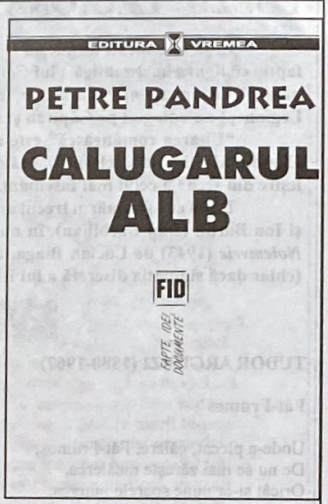

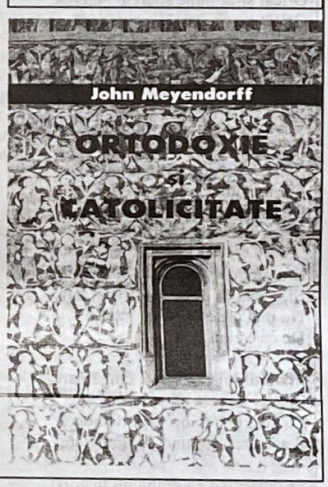

În ediția din 17 nov. 2003 a revistei TV Mania, figurează cu *rating* zero absolut, pe ultimul loc al Topului Rușinica (Cârcotașii știu deja), emisiunea "Calendar Ecumenic" – o "pastilă" religioasă produsă și difuzată zilnic de B1TV.

Ca urmare, fix a doua zi, subsemnata realizatoare a acestui calendar în imagini a fost invitată de Antena 1 la emisiunea "Gheorghe". Acolo, printre o multitudine de alte teme, în toiul unei dispute aprinse între Mihaela Rădulescu și cronicarul TV Adrian Rogojanu, s-a insinuat cu deferență întrebarea d-lui Andrei Gheorghe: "Cum vă simțiți, doamnă, ca realizator al unei emisiuni cu *rating* zero?". Pe moment, nu am avut prezența de spirit să spun cum mă simțeam de fapt, și anume ca primii creștini în groapa cu lei (și cu Andrei). Pentru un realizator de emisiune religioasă este un sentiment reconfortant. Sau ar fi, dacă nu ar fi trecut 2000 de ani. Problema este că miile de ani au trecut, iar noi oamenii tot la "pâine și circ" am rămas...

Rating înseamnă statistică. Poate că unele statistici nu reflectă realitatea. Sau poate că o reflectă, dar mulți telespectatori nu știu de existența anumitor emisiuni difuzate la ore de mai mică audiență. Și nu numai ei, ci și cei datori să știe.

A cui e vina? Vreme de doi ani, de când "Calendarul Ecumenic" se difuzează zilnic, nici un cronicar TV nu a scris măcar un rând despre acest proiect până acum *unic* în televiziune – Viețile Sfinților în imagini. Nimeni nu s-a gândit să mă invite la o discuție pe tema senzațională că o televiziune comercială produce zilnic o emisiune pur religioasă. O emisiune mică și cinstită, care nu face nici un rabat comercialului și care respectă dogmele și preceptele fiecărei religii în parte. Pornind din start de la premiza că nu va face *rating*, dar că merită să existe. Pentru oamenii credincioși, sau măcar respectuoși față de tradiție, atâția câți mai sunt, după o jumătate de secol de ateism militant.

Unde mi-ați fost, iubiți confrați, care se presupune că sprijiniți cultura, timp de doi ani cât masa de montaj mi-a devenit altar, încercând să fac din televiziune, măcar pentru câteva minute, o cale către Dumnezeu? Unde mi-ați fost când "Calendarul Ecumenic" a fost premiat de juriul APTR? De ce atunci NU și acum DA?!

Unde sunteți, dragii mei telespectatori – credincioși creștini, mozaici sau musulmani – pentru care lucrez cu dragoste zi și noapte, ca să vă pot prezenta în imagini propriile Dumneavoastră sărbători? Unde sunteți, procentul meu de peste 90% creștini de toate confesiunile (iar statistici?), cărora vă dăruiesc în fiecare zi praznice, lăcașuri de cult, scurte povești cu tâlc și viețile sfinților din calendar, așa cum se regăsesc ele în Proloage și Sinaxare? Știu că nu sunteți mulți. *Non multum sed multa*. "Mulți chemați, puțini aleși". Dar refuz să cred că nu existați deloc! Că nu vă uitați, că nu vă place, că nu vă interesează câtuși de puțin...

SCRISOARE DESCHISĂ tuturor celor care cred în valorile spirituale

Nebănuite sunt însă căile Domnului și, în fond, publicitatea negativă tot publicitate se numește. Consider că TV Mania a servit și d-l Andrei Gheorghe mi-a ridicat mingea la fileu. Am preluat-o și v-am pasat-o. Dacă până acum nu ați făcut-o, acum vă aștept să jucați.

Nu pentru "Calendar Ecumenic", ci pentru orice tentativă de a răspândi cultură și spiritualitate prin *mass-media*.

ANCA FILOTEANU
(ancafilo@yahoo.com, anca.filoteanu@b1tv.ro, tel.021-2011676, fax 021-2011679)

P. S. Dacă nu ați urmărit "Calendarul Ecumenic", poate că am avut mai mult noroc cu documentarele pe care le-am realizat în ultima vreme: "Escadrila Albă", "Ferdinand – Prințul nefericit", "Cuv. Dimitrie Basarabov – Sfântul Bucureștilor", "Povestea albumelor și Moruzov", "Râmnic – 500 de ani", "Dracula – Marea mistificare", " Radu Manicatide – de profesie inventator" și "Cum s-a făcut Marea Unire".

ACEST MATERIAL A FOST TRANSMIS UNUI NUMĂR FOARTE MARE DE REDACȚII ȘI SE DOREȘTE ÎNCEPUTUL UNEI CAMPANII PENTRU O TELEVIZIUNE FORMATIVĂ.

ERATĂ: În articolul *Să construim biserici* de Raluca Tănăsescu, apărut în numărul pe noiembrie, p. 15, în penultimul paragraf se va citi: se pot depune sume oricât de modeste la B.C.R., în următoarele conturi: 2511.1-1027.1/ROL; 2511.1-1027.4/U.S.D.; 2511.1-1027.12/EURO (pentru Parohia Sf. Vineri – Drumul Taberei, București).

FUNDAȚIA MEDICAL CREȘTINĂ ROMÂNĂ "NATURALIA" – CENTRUL DE ÎNGRIJIRI PALIATIVE (HOSPICE) "SFÂNTA IRINA"

BOLNAVII INCURABILI NU MAI SUNT SINGURI!

Fundația Medical Creștină Română "Naturalia" a fost înființată în anul 1998, la inițiativa unui grup de medici. Scopul fundației l-a constituit sprijinirea comunităților cu nevoi speciale și promovarea sănătății persoanei umane în ansamblul ei, militând în acest fel pentru sănătatea și verticalitatea întregii societăți civile. De-a lungul anilor, mulți bolnavi de cancer ne-au solicitat sprijin, dar mereu ne-am simțit neputincioși în a oferi servicii acestui grup de persoane defavorizate. În august 2002, am început să identificăm resursele necesare construirii acestui centru, iar în martie 2003 am fost gata să începem lucrările, care sperăm să fie finalizate în februarie 2004.

Centrul pentru terapia durerii va dispune inițial de 16 locuri pentru bolnavii în fază terminală, care vor beneficia de asistență medicală, socială și spirituală de înaltă calitate, urmând ca anul viitor numărul de locuri să se dubleze.

Inițiativa noastră este unică în București și în vecinătatea acestuia, deși numărul bolnavilor de cancer înregistrează cote deosebit de alarmante, iar numărul de paturi din secțiile de oncologie este în continuă scădere.

Totodată, *hospice*-ul va adăposti și un serviciu ambulatoriu pentru asistarea acestor cazuri și pentru familiile bolnavilor.

În acest moment, echipa interdisciplinară constituită pentru *hospice* vizitează bolnavii din secțiile de oncologie, dar și la domiciliu, răspunzând în acest fel nevoilor exprimate de aceștia.

Acesta este visul nostru, care a început să devină realitate, dar pentru a cărui împlinire avem nevoie ȘI DE TINE.

"Îngrijirea paliativă este o combinație a tratamentelor active (simptomatice) și a suportului psiho-emoțional, în vederea alinării și sprijinirii pacienților și familiilor care se confruntă cu o boală incurabilă. Poate fi combinată cu terapii curative ce au drept scop ameliorarea sau vindecarea bolii, sau poate fi modalitatea unică de îngrijire. Îngrijirea este planificată și acordată de o echipă multidisciplinară, care include, pe lângă medic, asistent medical, asistent social, psiholog, preot, fizioterapeut etc., și pacientul împreună cu familia sa."

Asociația Canadiană de Medicină Paliativă

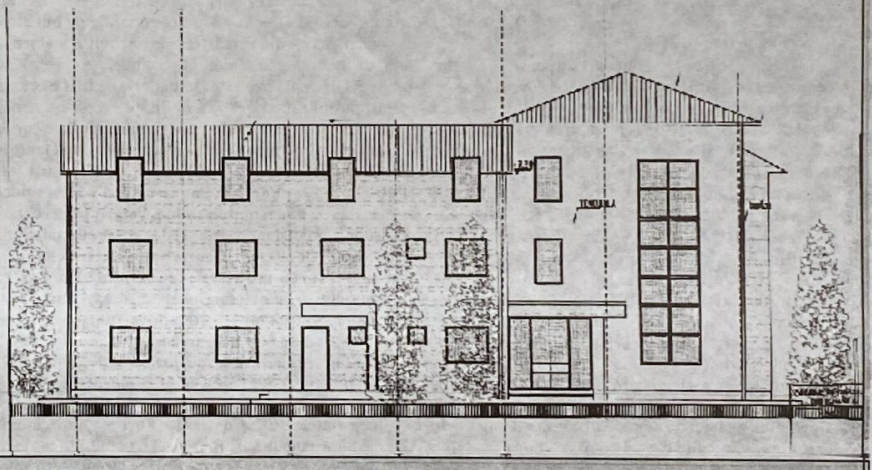

SPONSOR PRINCIPAL: FUNDAȚIA ANONIMUL

Alți sponsori: Primăria Orașului Voluntari (D-l Primar Pandele Florentin Costel, arh. Popescu Nicolae); Firma M Design S.R.L. (D-na Luminița Machedon, împreună cu echipa: arh. Florin Machedon, ing. Anton Ionescu, ing. Cristina Săiculescu, V. Săiculescu, pr. Zissu Ioana, ing. A. Bila); S.C. Electrica S.A.; D-l Lucian Boghiu; D-na Cornelia Petrenu; Birou Avocatură Puiu Adrian; D-na Notar Irina Moisescu; D-l Dragoș Mânzat; D-l Arcadie Georgescu; D-l Ioniță Costel; S.C. Regnafor S.A. Vatra Dornei; Banc Post România; Compania de Construcții și Agrement Panda S.R.L.; S.C. Monolit S.A. – Gheorghieni.

Mulțumiri se cuvin, de asemenea: Administrației Financiare Publice-Ilfov; Inspectoratului de Stat pentru Construcții-Ilfov

Centrul de îngrijiri paliative
"SFÂNTA IRINA"
Persoane de contact:
Dr. Pavel Chirilă
0788429304
0722341719
Asist. soc. Andreea Băndoiu
0788436195
0724627326

Fundația Medical-Creștină Română
„NATURALIA"
Str.Erou Mircea Marinescu 8,
Voluntari 077190,
România
Tel. 004 021 491 51 33 / 004 021 491 51 36
Fax 004 021 491 51 35
E-mail: naturalia@xnet.ro

Cont bancar 4201700750
Piraeus Bank România

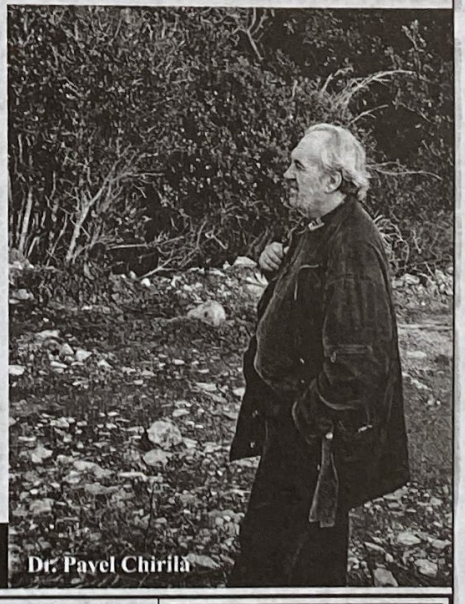

Dr. Pavel Chirilă

www.punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu
SV02146903300

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef), Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR, Pr. Gh. CALCIU (corespondent SUA), Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L

CUM SE IMPUNE DEMOCRAȚIA CU MIJLOACE ANTIDEMOCRATICE

MĂRTURISIRILE UNUI PREȘEDINTE DE SECȚIE DE VOTARE

Un tânăr judecător din București (care m-a însoțit, împreună cu Marcel Petrișor, în drumul prin țară din ajunul votării Constituției) a ținut să îmi semnaleze uriașa și grosolana fraudă a guvernului pedeserist la referendumul pentru noua Constituție a României, precum și comportamentul judecătorilor față de acest tur de forță antidemocratic, comis sub masca demagogică a imperativului «integrării europene» (când de fapt n-a fost vorba decât de salvarea imaginii actualei guvernări și de interesele ei electorale de perspectivă, adică de o nouă manevră neocomunistă, în care «Europa» nu este decât praful aruncat în ochii unui popor sărăcit și dezorientat). Cred că această mărturie este de un larg interes și o trimit spre publicare, fără a deconspira, din prudență și discreție, numele autorului.

(Pr. Gh. Calciu)

... Părinte, știți că vă spuneam că atmosfera acestui început de secol în România seamănă foarte bine cu cea a anilor '50 ai secolului trecut, păstrând oarecari proporții și, bineînțeles, cu deosebirea majoră că cei de la putere nu îi mai bagă în pușcărie (cel puțin deocamdată) pe adversari și pe incomozi.

Acum, părinte, mai mult am luat-o îndărăt. Să știți de la mine că *suntem* în 1946: REFERENDUMUL PRIVIND CONSTITUȚIA A REUȘIT PRIN FRAUDĂ.

— Eu, fiind judecător, am fost președinte de secție de votare în circumscripția București, astfel că ceea ce vă voi spune nu poate fi pus la îndoială nici factologic (pentru că va trebui să istorisesc anumite "întâmplări"), nici juridic.

Trebuie știut mai întâi că actul de identitate în România, pentru cetățeanul ajuns la vârsta majoratului, poate fi de două feluri: vechiul buletin de identitate (având file din hârtie) sau noua carte de identitate (care este din plastic). Pe aceasta din urmă nu se poate aplica o ștampilă care să îl împiedice pe posesor să mai voteze încă o dată. De aceea, pe lângă cartea de identitate s-a eliberat și o carte de alegător, care pe verso are hârtie și suportă o ștampilare utilă.

Ei bine, s-a hotărât că posesorii de carte de identitate vor putea vota și fără carte de alegător, urmând ca pe cartea din plastic să se aplice un timbru din hârtie. Părinte, timbrele, de mărimea celor poștale obișnuite, aveau pe spate un lipici care le făcea să se desprindă aproape singure, iar câteva picături de apă ar fi înlăturat resturile de lipici. Iată, deci, că orice cetățean ar fi putut vota de mai multe ori... fără să lase urme!

Vă întrebați la ce altă secție ar fi putut vota cel ce își dezlipea timbrul? E o întrebare bună, pentru că siguranța electorală și legea însăși cereau ca fiecare cetățean să voteze la secția în a cărei rază teritorială locuiește și, doar dacă în ziua referendumului se afla în altă localitate, să poată vota pe aiurea. Organizatorii acestui referendum au hotărît, în pofida legii, ca *oricine* să voteze la *orice* secție. Eu și alți judecători nu am permis acest lucru în secțiile pe care le prezidam, căci ne-am condus după lege, dar am fost o picătură într-un ocean.

În prima zi a referendumului, 18.10.2003, a votat sub 15% din electorat. La ora 15:00 a celei de-a doua zile (și ultima), votaseră 34,27% (după estimările Biroului Electoral Central, citate de cotidianul *Evenimentul zilei* din 20.10.2003). Referendumul era serios amenințat, deoarece, indiferent de ponderea lui "DA" și "NU", trebuia un cvorum de 50% + 1 din electorat. În preajma aceleiași ore, toți președinții de secție, cu care am discutat ulterior, au primit ca și mine un telefon prin care un funcționar al Primăriei de sector anunța că "*s-a primit dispoziție de sus să ieșiți cu urnele mobile prin blocurile din zonă*". Am întrebat-o pe cea care îmi transmitea chestia asta ce înseamnă "*dispoziție de sus*" și cine a dat-o. Mi-a răspuns că nu are voie să îmi destăinuiască acest lucru.

Nu am auzit ca vreun judecător să permită membrilor secției așa ceva. Iar asta pentru că legea privind desfășurarea referendumului arată foarte clar că deplasarea urnei mobile se poate face doar pentru persoanele nedeplasabile și doar la cererea acestora sau a conducătorilor instituțiilor în care sunt internați. Însă marea majoritate a secțiilor de votare au trimis urna pe teren în baza "*dispoziției de sus*", adică în mod ilegal.

Este de notorietate că, începând cu acea oră, s-a înfrânt legea, trecându-se într-un registru de bâlci electoral, urna mobilă fiind dusă inclusiv în locuri ca: supermarket-uri, piețe agroalimentare, parcuri!...

S-a relatat în presă că reprezentantul PSD din secția de votare 35 din Focșani a plecat cu urna mobilă și s-a întors după 3 ore cu 517 buletine de vot înăuntru. Asta e foarte interesant, pentru că, fără a mai pune la socoteală timpul necesar deplasărilor, a fost nevoie de numai 20 de secunde pentru fiecare alegător. Dar o astfel de performanță este cu totul imposibilă, deoarece, în cazul fiecărui alegător, membrul secției trebuie să verifice și să consemneze identitatea, să aplice ștampila pe actul de identitate, iar alegătorul însuși trebuie să semneze lista pe care este trecut, să aplice ștampila pe buletinul de vot, iar, în cele din urmă, trebuie restituit alegătorului actul de identitate în schimbul ștampilei.

Astfel de "performanțe" în materie de furt electoral au fost posibile doar grație mobilității excesive a urnei.

Ca toți judecatorii de care am auzit, și cei de la Judecătoria Buftea au interzis plecarea urnei volante în condiții nelegale. Luând de veste președintele Judecătoriei, care de altfel nu avea nici o atribuțiune electorală, i-a amenințat în timpul votării pe cei care îi sunt subordonați doar din punct de vedere administrativ (ceea ce teoretic înseamnă foarte puțin, dar practic poate însemna foarte mult) cu represiuni din partea președintelui Tribunalului București, despre care se știe bine că este o doamnă instalată în funcție de către ministrul Rodica Stănoiu, amândouă fiind venite din părțile Slatinei. Până la urmă, urnele judecătorilor din Buftea nu au zburat aiurea și altceva nu s-a mai întâmplat.

Președintele BEC, Constantin Furtună, judecător la Curtea Supremă de Justiție, a declarat public (conform ziarului citat anterior) că folosirea nelegală a urnelor mobile a fost justificată de "condițiile meteorologice speciale". Dar, părinte, să nu vă închipuiți că a fost vreun uragan, arșiță, zăpezi abundente, ploi torențiale, vânturi năpraznice sau altele asemenea. Pur și simplu, sâmbătă a plouat aproape toată ziua, mai tare ori mai încet, iar duminică nu a plouat aproape deloc. Acest judecător de la CSJ a afirmat că scoaterea urnelor mobile în piețe și supermarket-uri ar fi asigurat exercitarea dreptului constituțional la vot.

Deci la ora 15:00 a celei de-a doua zile, votaseră 34,27%, așa că s-a acționat cu urna... la drumul mare. BEC a anunțat că la ora 18:00 votaseră 45,5%! BEC anunța totodată că erau ultimele date pe care le furniza în acea zi. Totuși, iată că BEC revine și trâmbițează rezultatul final de la ora 20:00: s-a votat în proporție de 54,46%!!!

Legată de această cu totul improbabilă dezlănțuire a poftei de vot a românului, cea mai halucinantă, cogitațiune a avut-o un alt judecător al CSJ, membru și purtător de cuvânt al BEC, pre numele său Ștefan Mateescu (citat de aceeași publicație): *"Este posibil, pentru că, în general, cetățenii au o psihologie aparte: întotdeauna lasă lucrurile de făcut pe ultima sută de metri"*. Declarația este de o bogăție literară și logică demnă de scrierile lui Ilf și Petrov!

Ehei, cetățene și părinte Calciu, ca să vă spun pe înțeles, în general, cetățenii formează o singură categorie particulară care e... generală. În general, toți cetățenii sunt particulari, iar generalitatea lor e particular generală. Cine e general nu e particular (e vorba de grade, pasămite). Dacă cetățenii sunt aparte, în general, atunci particularitatea lor e regulă. Excepția însăși e regulă! Și atunci, cine a mai votat la orele normale? Cine în prima zi? De unde cei 35%? De curba lui Gauss o mai fi știind cineva ceva? Gauss zice că, în astfel de situații, extremele sunt inconsistente. Totuși se pare că poporul român a fost cu totul excepțional la referendumul acesta. Generalul a votat particular!

Personal, cred că fraudele electorale puse pe roate prin mobilizarea urnei au putut aduna multe voturi, dar nu îndeajuns de multe procente. Mascarada a fost însă utilă pentru a se justifica explozia de la 35% la 55% în doar câteva ore.

O altă sursă media – iar aici îi las pe securiști să își facă treaba – a dat pe piață știrea că serviciile secrete au estimat că participarea reală a fost de 44%. Eu estimasem între 37% și 45%.

Pentru coloratura referendumială, iată câteva crochiuri. Un alegător a întrebat de unde își va lua lemnele promise cu ocazia referendumului, că el și-a făcut treaba, a pus ștampila. Altul, după ce a votat, a cerut o Constituție nouă, că vroia să vadă și el care sunt modificările. Una zicea că votează că o are pe fiica-sa în Italia și se temea că altfel nu i se mai da voie să plece din Romania. Președintele Consiliului județean Gorj i-a amenințat pe *cetățenii* gorjeni că nu îi va mai primi în audiență pe cei care nu îi vor prezenta dovada că au votat. Țăranii au fost amenințați că nu li se mai dau lemne; pensionarii că nu li se dă pensia; proprietarii că li se ia pământul; muncitorii că li se iau investițiile străine; intelectualii că li se ia Europa...

Înainte de referendum, oricine putea să susțină în orice fel aprobarea Constituției. Un fost deținut politic, făcut sandwich între două pancarte defavorabile noii Constituții, a fost împiedicat fizic de forțele de ordine – ordine, bag seama, globală – să intre în metroul bucureștean, în timp ce, în același loc, se împărțeau fluturași proconstituționali. Asta înainte de referendum. Să vedem ce-o mai fi după!

Partidul Democrat și Partidul Național Liberal au semnalat politic și au contestat, în cadrul procedurii electorale, neregulile votării. Pentru această faptă, Ion Iliescu i-a numit pe liberali și pe democrați "vadimiști" (conform cotidianului central *Ziua* 24.10.2003). Mai târziu a declarat că a glumit...

Chiar și comuniștii la ei acasă, adică în statul comunist, recunoșteau, fie măcar formal, dreptul cuiva de a se abține de la vot. Eu, la prima facultate, am renunțat repede la a mă mai duce la ședințele UTC, fapt pentru care mi s-au retras anumite drepturi (care, de altfel, nici nu aveau legătură cu uteceul), dar țin minte că votarea se făcea numărându-se "da"-urile, "nu"-urile cât și *abținerile*. În zilele noastre, președintele României a declarat: *"Cine nu votează, nu mai trebuie luat în considerare"* (citat după cotidianul central *Adevărul* din 21.10.2003)!

Aceeași sursă arăta că șeful statului român a declarat: "...chemarea la boicot încalcă regulile democratice". Dar votarea nu este obligatorie în România și nu a fost *de iure* obligatorie nici măcar în comunism. Mai mult, cvorumul de 50% + 1 e prevăzut de lege. Cu alte cuvinte, greva, căci asta este neprezentarea la vot, este permisă de lege, dar este declarată de șeful statului ca nedemocra-tică!

În fine, trebuie să vă aduc la cunoștință (sau, poate, doar să vă amintesc) că majoritatea preoților din București i-au îndemnat pe credincioși în predica de Duminică să voteze Constituția...

Au trecut două săptămâni și s-a dus totul în groapa istoriei. De fapt, lumea e mulțumită. Absenții au fost, în marea lor majoritate, dezinteresați, deci le e totuna. Cei care au votat "DA" au fost vreo 80% și și-au văzut sacii în căruță. Dintre cei cu "NU", majoritatea erau peremiști.

Bună găselniță cu referendumul în două zile. Ideea le-a venit în ultimele zile. Cine mai auzise de una ca asta?! În România, tratamentul stomatologic este un lux. Alimentul de bază al unui enorm număr de profesori care nu iau bacșiș este cartoful. O elevă mică a încercat să se sinucidă pentru că mama ei nu o mai putea trimite la școală. Intelectualii subțiri pledează pentru legalizarea prostituției. Pensionarii nu își permit medicamentele pentru că sunt compensate doar în proporție de 15-20% (sau chiar deloc). Polițiștii încearcă să te determine să nu depui plângeri împotriva infracțiunilor mărunte (mărunte pentru polițiști), pentru că, și așa, hoții nu pot fi prinși. Ștabii sunt obraznici. Țiganii se încoronează la Curtea de Argeș. Corupție peste tot. Statul face regula și o ignoră. *Et cetera*.

Se pare că e întotdeauna și peste tot la fel. Importă proporțiile. Deci suntem în 1946. Acuși vine și un 23 August. Că avem alături și o Uniune...

Doamne, ajută-ne!